

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

FINANSIELT UTSYN

JUNI 2024

Finansielt utsyn

Finansiell stabilitet og velfungerende finansmarkeder bidrar til en effektiv bruk av samfunnets ressurser, gode tjenester til forbrukere og andre aktører og tillit til det finansielle systemet. Det finansielle systemet bør kunne håndtere kraftige forstyrrelser og uventede hendelser og samtidig ivareta sine funksjoner, slik at et tilbakeslag i økonomien ikke forsterkes. Det krever solide og likvide finansforetak med god intern styring og kontroll.

Rapporten Finansielt utsyn oppsummerer Finanstilsynets analyser og vurderinger av stabiliteten i det norske finansielle systemet. Rapporten bygger på Finanstilsynets løpende tilsyn med foretak og markeder og er et viktig grunnlag for tilsynets arbeid. Rapporten publiseres to ganger i året, i juni og desember.

Utviklingen i finansforetak og finansmarkeder er nærmere omtalt i følgende rapportserier fra Finanstilsynet:

- [Boliglånsundersøkelsen](#)
- [Finansforetaks bruk av fleksibilitetskvote i utlånsforskriften](#)
- [Resultatrapport for finansforetak](#)
- [Soliditetsrapport for finansforetak](#)
- [Rapport om tap og mislighold i banker](#)
- [Rapport om utviklingen i forbruksgjeld](#)
- [Rapport om alternative investeringsfond](#)
- [Risiko- og sårbarhetsanalyse for IKT-sikkerhet i finanssektoren](#)

I tillegg har Finanstilsynet per mai 2024 publisert følgende rapporter:

- [Prisundersøkelse av fond som tilbys forbrukere](#)
- [Konkurransen i det norske bankmarkedet](#)
- [Forbrukernes posisjon i finansmarkedene](#)

Finansielt utsyn juni 2024

OPPSUMMERING	4
ØKONOMISK UTVIKLING OG RISIKOBILDET	6
Svakere økonomisk vekst, venter myk landing.....	6
Rentenivået kan holde seg oppe.....	6
Geopolitisk risiko kan utløse kraftig reprising av finansielle produkter.....	7
Utfordringer i næringseiendomssektoren i mange land.....	8
HUSHOLDNINGER	9
Norske husholdninger er sårbare for økte renter.....	9
Mislighold av gjeld og betalingsproblemer i husholdningene.....	11
Oppgang i boligprisene.....	11
IKKE-FINANSIELLE FORETAK	13
Svakere resultater i flere næringer.....	13
Antall konkurser på samme nivå som før pandemien.....	13
Fortsatt utfordringer i næringseiendom.....	13
NORSKE BANKER	16
Norske banker er lønnsomme og solide.....	16
Lavere tapsavsetninger som andel av utlånsvolumet.....	18
Flere konkurser i ikke-finansielle foretak.....	19
Liten økning i samlet mislighold, men større vekst i forfalte utlån.....	20
Standard og intern beregningsmetode av kredittrisiko.....	22
STRESSTEST AV NORSKE BANKER	26
Bakgrunn for stresstesten.....	26
Utviklingen i norsk økonomi.....	26
Bankenes resultater i basisscenarioet.....	30
Bankenes resultater i stressscenarioet.....	30
FORSIKRINGSFORETAK OG PENSJONSKASSER	34
Økt avkastning og god soliditet i pensjonsinnretningene.....	34
Høy eksponering mot alternative og klimasensitive investeringer.....	34
Svakere resultater i skadeforsikringsforetakene.....	36
Historisk høye utbetalinger relatert til vær- og naturskader i 2023.....	37
TEMA: MAKROTILSYN	40
Makrotilsyn for å fremme motstandsdyktighet.....	40

Redaksjon ble avsluttet 5. juni 2024.

Figurdata er oppdatert per 31. mai 2024.

OPPSUMMERING

Veksten i verdensøkonomien har avtatt de siste årene, men aktiviteten er fortsatt forholdsvis høy. Mange sentralbanker økte styringsrentene kraftig gjennom 2022 og 2023 for å dempe inflasjonen. Prisveksten har kommet betydelig ned fra svært høye nivåer. Det er forventninger om moderat vekst og noe lavere renter framover, men tidspunktet for rentenedsettelsene har blitt skjøvet ut i tid.

Virkningene av de høyere rentene har trolig ikke fullt ut kommet til syne ennå, spesielt i økonomier med stort innslag av fastrentelån. Om prisveksten holder seg oppe, vil det forlenge perioden med høyere renter. Det kan gi økte utfordringer blant husholdninger, ikke-finansielle foretak og myndigheter med høy gjeld.

Geopolitisk uro og spenninger, særlig Russlands angrep på Ukraina og krigen i Gaza, skaper usikkerhet, også om den økonomiske utviklingen. En eskalering av geopolitiske spenninger kan føre til brå utslag i råvarepriser og handelsrestriksjoner, gi økt inflasjon og føre til uro i finansmarkeder internasjonalt. Sofistikerte cyberangrep kan få konsekvenser for finansiell stabilitet.

Også i **norsk økonomi** har den økonomiske veksten avtatt. Arbeidsledigheten er fremdeles på et lavt nivå. Framover ventes moderat vekst, nedgang i inflasjonen og noe økt arbeidsledighet. Rentenivået har steget, og styringsrenten ventes å holde seg på dagens nivå en stund framover.

I det norske finansielle systemet er de viktigste sårbarhetene fremdeles høy husholdningsgjeld og høye bolig- og næringseiendomspriser. **Norske husholdninger** har høy gjeld i forhold til inntekt, både historisk sett og sammenlignet med andre OECD-land. Lavere kredittvekst og økt nominell inntektsvekst har bidratt til en viss reduksjon i husholdningenes gjeldsbelastning de to siste årene. Det kan tilsi at den finansielle sårbarheten ikke bygger seg videre opp.

Det er stor variasjon i husholdningenes finansielle tåleevne. Så langt er det få tegn til alvorlige gjeldsbetjeningsproblemer i husholdningene sett under ett. Lav arbeidsledighet og finansielle buffere har bidratt til å dempe virkningene av høy inflasjon og økte renter. Husholdningenes etterspørsel og gjeldsbetjeningsevne kan svekkes dersom utviklingen i økonomien skulle bli svakere eller rentenivået høyere enn ventet. Redusert etterspørsel fra husholdninger vil bidra til å svekke inntjeningen i næringslivet.

Boligprisene har økt hittil i 2024 etter en flat utvikling i 2023 og er på et historisk høyt nivå målt som andel av husholdningenes inntekt. Veksten i gjeld og boligpriser kan ta seg opp dersom inflasjon og rentenivå avtar i årene framover. Lav boligbygging, høy sysselsetting, økte husholdningsinntekter og befolkningsvekst i sentrale områder kan presse boligprisene opp. Økte panteverdier kan bidra til ytterligere gjeldsvekst og økt sårbarhet i husholdningene.

Tap på utlån til ikke-finansielle foretak er en risikofaktor for norske banker. Resultatene i flere hovednæringer svekket seg i 2022 og 2023. Resultatsvekkelsen i flere børsnoterte selskaper har fortsatt i 2024. Svakere resultater kan tilskrives en kombinasjon av høyere drifts- og rentekostnader og lavere etterspørsel. Lavere etterspørsel fra husholdningene, sammen med fortsatt høye kostnader, kan forsterke utfordringene for ikke-finansielle foretak.

Økt rentenivå har ført til verdifall på næringseiendommer og redusert inntjening i næringseiendoms-selskaper. Mange næringseiendomsselskaper har høy gjeld, og en betydelig del av gjelden forfaller og må refinansieres de kommende årene. Andelen gjeld i selskaper med svak rentebetjeningsevne har økt. Direkteavkastningen på næringseiendom er fortsatt lav sammenlignet med renten på risikofrie plasseringer. Dersom risikopremien normaliseres og rentenivået holder seg oppe, kan andelen risikoutsatt gjeld øke ytterligere og medføre økt kredittrisiko i bankene.

Relativt høy aktivitet og lav arbeidsledighet har bidratt til lave utlånstap i **norske banker**. Sammen med økte netto renteinntekter har dette gitt svært høye resultater i næringen. Bankenes netto renteinntekter må forventes å gå noe ned igjen, og utlånstapene kan øke. Det vil kunne dempe lønnsomheten i norske banker.

Bankenes rekordresultater har ledet til spørsmål om det er tilstrekkelig konkurranse. Etter Finanstilsynets vurdering er det virksom konkurranse i det norske bankmarkedet. Samtidig har Finanstilsynet foreslått tiltak som kan bidra til å styrke forbrukernes posisjon, og har fått i oppdrag å utrede enkelte av disse. EFTA-domstolen har i en rådgivende uttalelse påpekt at avtalevilkår om renteendringer må være tydelige og sette forbrukerne i stand til å kunne forstå hvordan metoden for å beregne renteendringer fungerer. Finanstilsynet forventer at bankene vurderer egen praksis i lys av uttalelsen.

De siste årene har andelen av de norske bankenes utlån med vesentlig økt kredittisiko steget, særlig i de mindre bankene. Samlet mislighold har vært stabilt det siste året, men det har vært en økning i andelen utlån som ikke blir betalt innen 31 dager etter forfall. Samtidig har bankenes avsetninger til tap på utlån med økt kredittisiko (avsetningsgrad) avtatt. Det er viktig at bankene tar tilstrekkelig høyde for tapene som kan oppstå framover.

De samfunnsøkonomiske kostnadene ved finansielle kriser kan bli svært høye. Bankenes evne til å bære risiko og yte nye lån til kredittverdige kunder i nedgangstider forutsetter at bankene har tilstrekkelig egenkapital til å tåle betydelige utlånstap. De siste par årene har bedringen i bankenes soliditet flatet ut. Norske banker bør oppfylle regulatoriske krav med god margin.

Bruk av såkalte **makrotilsynsvirkemidler** skal bidra til å øke motstandsdyktigheten i det finansielle systemet. Finanstilsynet har våren 2024 vurdert [innretningen av systemrisikobufferen](#). Videre har Finanstilsynet gitt [råd om hvilke finansforetak som bør regnes som systemviktige](#), samt utarbeidet høringsnotat med [forslag til gjennomføringen av forventede endringer i kapitalkravsregelverket \(CRR3\)](#). I høringsnotatet vurderes også risikovekter for utlån med pant i bolig og næringseiendom. I tillegg har Finanstilsynet fastsatt foretaksspesifikke kapitalkrav (pilar 2-krav) for en rekke banker.

Finanstilsynets årlige stresstest av norske banker viser at bankene i gjennomsnitt er solide, men at kapitaldekningen vil kunne bli vesentlig svekket i et kraftig tilbakeslag. I stressscenarioet fører en forverring av geopolitiske konflikter til høyere inflasjon og renter nasjonalt og internasjonalt, nedgang i BNP, økt arbeidsledighet og fall i bolig- og næringseiendomspriser. Bankenes tap på utlån øker, særlig på utlån til bedrifter, men også på utlån til personer. Tapene er høye, men vesentlig lavere enn bankenes tap under bankkrisen på begynnelsen av 1990-tallet.

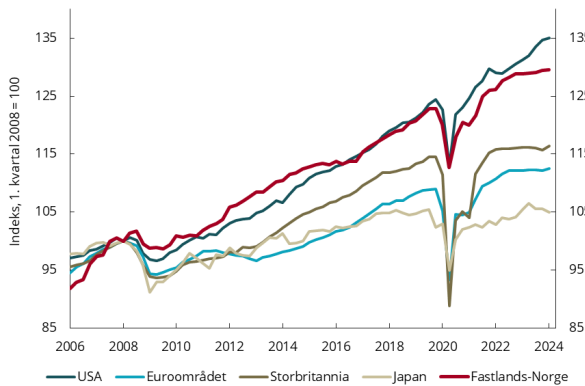
Norske livsforsikringsforetak og pensjonskasser har god lønnsomhet og soliditet. Det økte rentenivået har bedret soliditeten i livsforsikringsforetakene. Økte aksje- og renteinntekter bidro til en bedring i livsforsikringsforetakenes avkastning i 2023 og første kvartal 2024. Livsforsikringsforetak har en betydelig andel av sine investeringer i eiendomsrelaterte aksjer og utlån. Finanstilsynet forventer at pensjonsinnretningene i sin kapitalplanlegging tar høyde for risikoen i eiendomsmarkedene. For **skadeforsikringsforetakene** har flere og større vær- og naturskader, i tillegg til økt egenregning på reassurans, ført til svekket inntjening og økt risiko.

ØKONOMISK UTVIKLING OG RISIKOBILDET

Svakere økonomisk vekst, venter myk landing

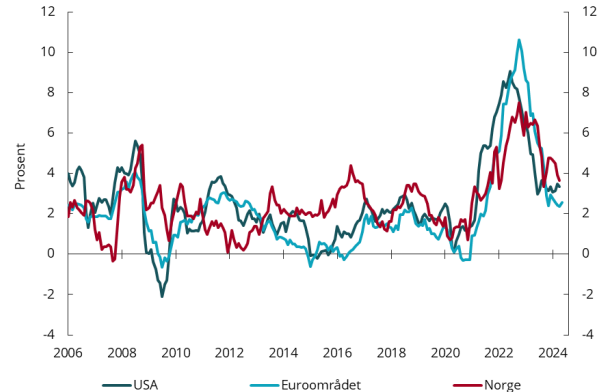
Veksten i verdensøkonomien har bremsset opp de siste par årene, se figur 1, men har vært høyere enn flere prognosemakere ventet. Både offentlig og privat etterspørsel har bidratt til å holde aktiviteten oppe. Samtidig er forsyningskjedene i stor grad normalisert etter tidligere utfordringer, og inflasjonen har kommet betydelig ned i de fleste land. IMF anslår at veksten i globalt BNP vil bli 3,2 prosent både i 2024 og 2025, og at prisveksten gradvis vil avta.

Figur 1 Bruttonasjonalprodukt

Siste observasjon første kvartal 2024. Kilde: LSEG Datastream

Figur 2 Inflasjon

Siste observasjon april 2024 for USA og Norge, mai 2024 for euroområdet. Kilde: LSEG Datastream

Veksten i norsk økonomi har avtatt i løpet av det siste året. Arbeidsledigheten har økt noe, men er fortsatt lav. Sentrale prognosemiljøer forventer lav aktivitetsvekst, ytterligere nedgang i inflasjonen og moderat økt arbeidsledighet. Norges Bank besluttet i mai 2024 å holde styringsrenten uendret på 4,5 prosent og vurderte at renten trolig vil holdes på dette nivået en god stund framover.

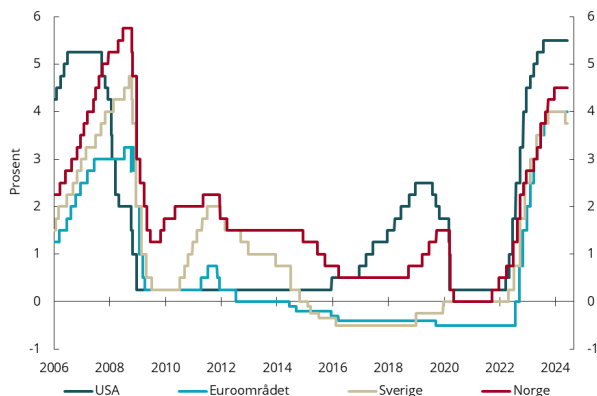
Rentenivået kan holde seg oppe

Inflasjonen har i de fleste land falt betydelig fra toppen i 2023, men nedgangen har flatet noe ut i 2024, se figur 2. Det har generelt vært størst reduksjon i vareinflasjonen, mens fallet i tjenesteinflasjonen i mange land har vært mindre. Krav om høyere lønn i mange land kan føre til økte priser i arbeidskraftintensive næringer, som inkluderer de fleste tjenesteproduserende næringer. IMF anslår at den globale konsumprisveksten vil avta fra 6,8 prosent i 2023 til 5,9 prosent i 2024 og 4,5 prosent i 2025.

Flere sentralbanker har satt opp styringsrentene betydelig for å dempe inflasjonspresset, se figur 3. Effektene av de høyere rentene har trolig ikke hatt fullt gjennomslag i økonomiene ennå. Spesielt økonomier der husholdninger og bedrifter har en stor andel fastrentelån, er så langt mindre påvirket av rentehevingene.

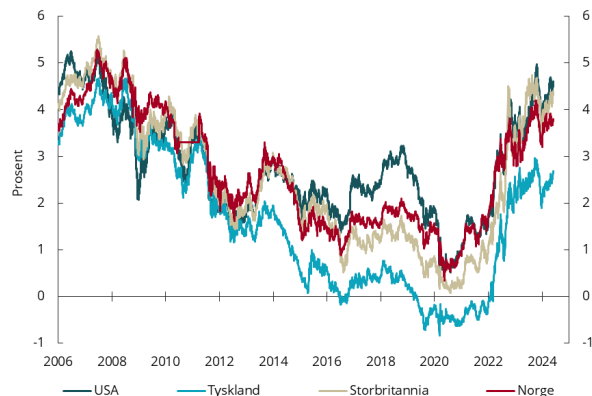
Den finansielle stillingen til husholdninger og bedrifter kan bli ytterligere svekket framover. De forventede rentenedsettelsene fra sentralbankene er skjøvet lenger ut i tid. Dette gjenspeiles også i markedsrentene, se figur 4. Dersom prisveksten holder seg over fastsatte inflasjonsmål, kan det ytterligere forlenge perioden med høyere renter. Det kan bidra til å dempe den økonomiske aktiviteten og svekke arbeidsmarkedet.

Figur 3 Styringsrenter

For USA vises øvre grense i målintervallet. For euroområdet vises innskuddsrenten, som er den laveste av de tre offisielle styringsrentene. Kilde: LSEG Datastream

Figur 4 Renter, 10-årige statsobligasjoner

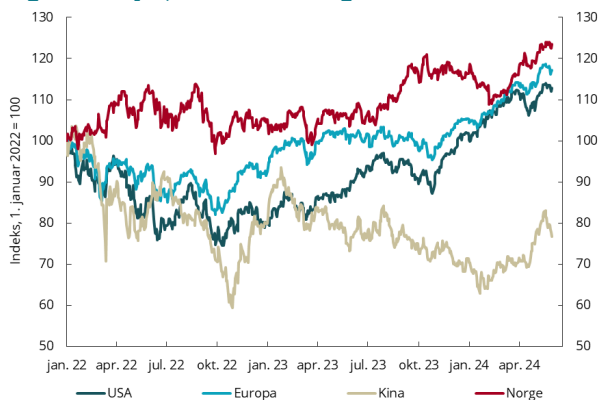

Kilde: LSEG Datastream

Geopolitisk risiko kan utløse kraftig reprising av finansielle produkter

Aksjemarkedene har jevnt over hatt en positiv utvikling så langt i 2024, se figur 5. Kurssvingningene har i stor grad vært drevet av endringer i markedsaktørenes forventninger til rentekutt samt utviklingen i og forventningene knyttet til sektorene teknologi og energi. Eiendomsnæringen strever i mange land. Det kinesiske aksjemarkedet har hatt en svak utvikling de siste årene som følge av redusert økonomisk vekst og betydelige utfordringer i markedet for næringseiendom, men også her har utviklingen så langt i 2024 vært positiv. Geopolitisk uro og konflikter i Midtøsten har, sammen med produksjonskutt og redusert oljeproduksjon, bidratt til en moderat oppgang i oljeprisen i første halvår 2024, se figur 6.

Figur 5 Aksjer, totalavkastning

MSCI-indeks. Kilde: LSEG Datastream

Figur 6 Oljepris, Brent spot

Kilde: LSEG Datastream

Stor geopolitisk og økonomisk usikkerhet gir usikre prognoser for framtidig økonomisk vekst. En eskalering av pågående kriger eller geopolitiske spenninger kan føre til verdifall i verdipapir- og eiendomsmerkene, øke usikkerheten og svekke vekstutsiktene i mange økonomier. Geopolitisk risiko påvirker også prisingen i finansmerkene, men i flere markeder reflekterer prissettingen i stor grad forventninger om redusert inflasjon og lavere rentenivå. Dersom forstyrrelser i distribusjonskjeder eller økte råvarepriser igjen skulle bidra til økt inflasjon, vil også forventningene til framtidige renter kunne stige. IMF framhever at uventede inflasjonsdata eller signaler fra sentralbankene brått kan endre investorsentimentet og utløse kraftige korreksjoner i finansmerkene.

Risiko for uønskede IKT-hendelser

Økt digitalisering og teknologisk utvikling innen blant annet kunstig intelligens gir gevinster for samfunnet i form av økt produktivitet og økonomisk vekst samtidig som handlingsrommet for kriminelle

aktører utvides. Både organiserte kriminelle med finansielt formål og statlige aktører er involvert i digitale angrep. Økte geopolitiske spenninger forsterker trusselen.

Alvorlig svikt i IKT-systemer kan i ytterste konsekvens true den finansielle stabiliteten og påvirke samfunnssikkerheten, enten svikten forårsakes av vinningskriminalitet, målrettede angrep fra statlige aktører eller operasjonelle avvik. Tette koblinger i det finansielle systemet øker faren for at enkelthendelser også rammer andre aktører og tjenester.

Digital motstandskraft i finanssektoren

Digital motstandskraft i finanssektoren er viktig for tilliten til det finansielle systemet. Innføringen av [forordning om digital operasjonell motstandsdyktighet i finanssektoren](#) (DORA), som skal gjelde i EU fra 17. januar 2025, vil innebære mer omfattende og detaljerte krav til foretakene i den norske finanssektoren, herunder underleverandører. Formålet er å styrke den operasjonelle motstandsdyktigheten og fremme finansiell stabilitet, trygghet for kundene og ivaretagelse av kritiske samfunnsfunksjoner.

Utfordringer i næringseiendomssektoren i mange land

Prisene på næringseiendommer har falt i mange land som følge av høyere renter og lavere etterspørsel, forårsaket blant annet av økt netthandel og bruk av hjemmekontor. Med dagens rentenivå er forventet avkastning på næringseiendommer fortsatt lav mange steder, noe som kan tilsi ytterligere prisfall dersom rentenivået skulle holde seg oppe. IMF trekker fram at enkelte banker har svært høy eksponering mot næringseiendom, og at omfanget av misligholdte lån til denne sektoren forventes å øke.

I USA har deler av næringseiendomsmarkedet alvorlige utfordringer, og mange næringslokaler står helt eller delvis tomme. Dette har gitt problemer for flere amerikanske regionbanker. Myndighetene overtok og stengte i april i år den Philadelphia-baserte banken Republic First Bancorp. etter at forhandlinger med investorer om bankens finansiering feilet.

Det er særlig stor bekymring knyttet til næringseiendomssektoren i Kina, der flere store selskaper er i mislighold eller konkurs. Det skaper problemer for banker og finansforetak som har store utlån til eiendomssektoren og store eiendomsporteføljer. Ifølge IMF kan krisen i det kinesiske eiendomsmarkedet, dersom den forverres, dempe veksten i verdensøkonomien og bidra til finansiell ustabilitet.

HUSHOLDNINGER

Norske husholdninger er sårbare for økte renter

Både historisk og sammenlignet med andre OECD-land er gjeldsbelastningen¹ i norske husholdninger høy. Mens husholdningene i en del land reduserte gjeldsbelastningen etter den internasjonale finanskrisen i 2008–2009, fortsatte gjeldsbelastningen blant norske husholdninger å stige, se figur 7. Siden slutten av 1990-tallet har norske husholdningers gjeldsbelastning steget mye, men har avtatt noe siden utgangen av 2021, se figur 8. Nedgangen skyldes lavere kredittvekst og raskere økning i husholdningenes nominelle inntekter i en periode med høy inflasjon. Husholdningenes gjennomsnittlige gjeldsbelastning var om lag 235 prosent ved utgangen av første kvartal 2024.

Finanstilsynets boliglånsundersøkelse høsten 2023 viste en nedgang i andelen nye lån med pant i bolig som ble tatt opp av låntakere med svært høy gjeldsgrad. Nivået er likevel fortsatt høyt.

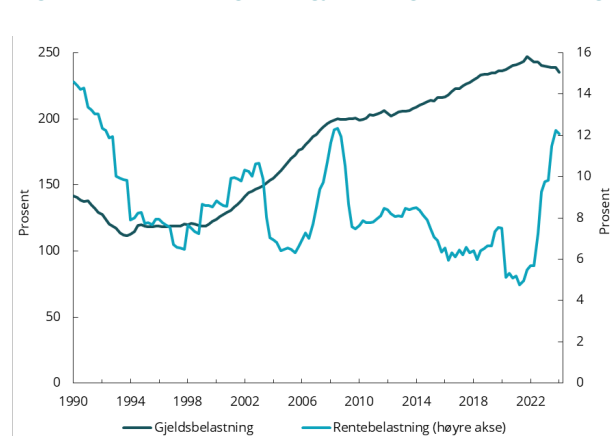
Ifølge Norges Banks utlånsundersøkelse for første kvartal 2024 falt etterspørselen etter lån fra husholdninger svakt i første kvartal. Bankene har meldt om lavere etterspørsel etter boliglån de siste tre kvartalene, men venter ikke videre fall i andre kvartal 2024. Kredittpaksisen overfor husholdningene var om lag uendret i første kvartal, og bankene venter ingen endring i andre kvartal.

Figur 7 Husholdningenes gjeldsbelastning i utvalgte land. 2008–2022

Kilde: OECD

Figur 8 Husholdningenes gjelds- og rentebelastning

Siste observasjon første kvartal 2024. Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Husholdningenes rentebelastning² har økt markert. Fra andre kvartal 2021 til første kvartal 2024 økte husholdningenes gjennomsnittlige rentebelastning fra et historisk lavt nivå på 4,8 prosent til 12,1 prosent. Bare en liten andel av norske husholdningers gjeld har fast rente.³ Dermed slår økt rentenivå raskt ut i høyere renteutgifter. Mange norske husholdninger har annuitetslån, som innebærer at likviditetseffekten av renteøkninger i noen grad dempes av reduserte avdragsbetalinger.

¹ Målt som gjeld i prosent av disponibel inntekt.

² Målt som renteutgifter i prosent av disponibel inntekt før fradrag for renteutgifter.

³ Ved utgangen av fjerde kvartal 2023 hadde 96,0 prosent av husholdningenes lån fra banker, kredittforetak, finansieringsselskaper og statlige låneinstitutter (unntatt Statens pensjonskasse) ingen eller kort rentebinding (inntil tre måneder).

Husholdningenes gjelds- og rentebelastning under stresstestforutsetningene

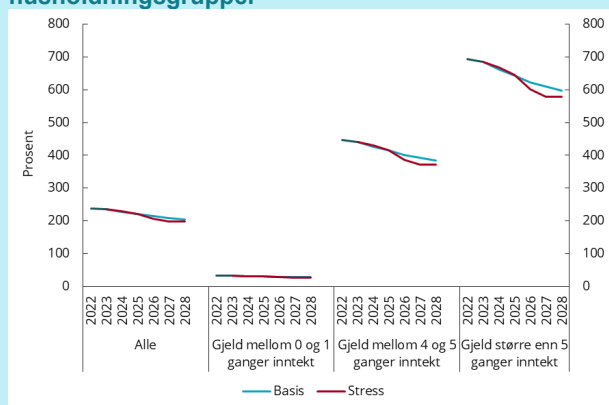
Effekten av økte renter på husholdningenes rentebelastning kan illustreres med et regneeksempel med utgangspunkt i gjennomsnittlig inntekt, formue og gjeld for ulike husholdningsgrupper.

I beregningene er det forutsatt at utviklingen i husholdningenes samlede inntekter og gjeld er den samme som i stresstesten av bankenes soliditet. Alle husholdningsgrupper er forutsatt å ha samme relative økning i inntekt og gjeld og samme absolutte renteendring (målt i prosentpoeng). Det er også forutsatt at det ikke er migrasjon inn eller ut av husholdningsgrupper i framskrivingsperioden.

Den gjennomsnittlige gjeldsbelastningen (gjeld i prosent av inntekt etter skatt) for husholdningene samlet er beregnet til 236 prosent ved utgangen av 2023.⁴ Dersom utviklingen i norsk økonomi skulle bli i tråd med basisscenarioet, vil gjeldsbelastningen for husholdningene samlet gå ned til 205 prosent ved utgangen av framskrivingsperioden i 2028, se figur 9. I stressscenarioet er gjeldsbelastningen for husholdningene samlet beregnet å avta til 199 prosent i 2027 og 2028.

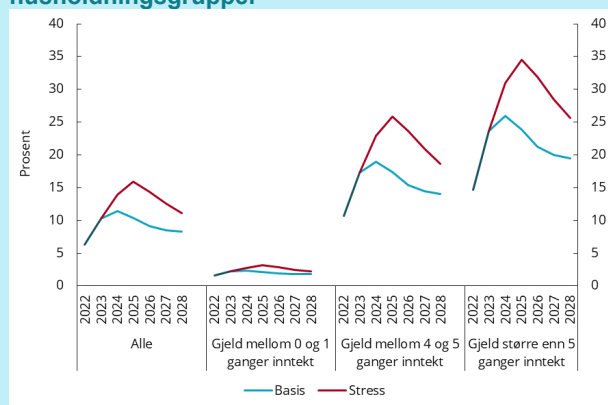
For husholdninger med gjeld større enn fem ganger inntekt etter skatt avtar den gjennomsnittlige gjeldsbelastningen i basisscenarioet fra 685 prosent ved utgangen av 2023 til 597 prosent i 2028. I stressscenarioet går gjeldsbelastningen ned til 578 prosent i 2028. Denne gruppen utgjorde 11 prosent av norske husholdninger i 2022 og stod for 32 prosent av husholdningenes samlede gjeld.

Figur 9 Utvikling i gjeldsbelastning, utvalgte husholdningsgrupper

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Figur 10 Utvikling i rentebelastning, utvalgte husholdningsgrupper

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

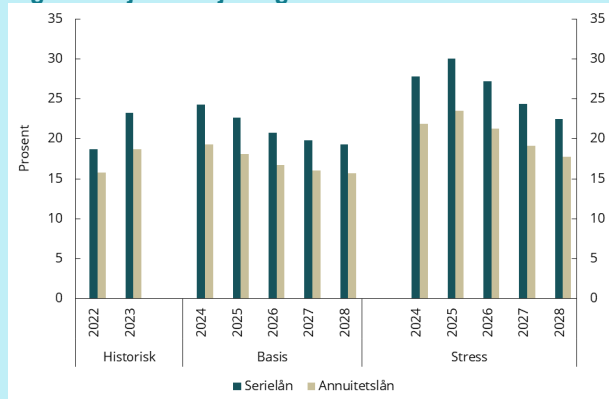
Ved en renteutvikling som i basisscenarioet vil den gjennomsnittlige rentebelastningen for husholdningene samlet øke fra 6 prosent i 2022 til 11 prosent i 2024 og deretter falle til 8 prosent ved utgangen av framskrivingsperioden. I stressscenarioet øker rentebelastningen til 16 prosent i 2025 og går deretter ned til 11 prosent i 2028.

For husholdninger med gjeld større enn fem ganger inntekt etter skatt øker den gjennomsnittlige rentebelastningen fra 24 prosent i 2023 til 26 prosent i 2024 og går deretter ned til 19 prosent i 2028. I stressscenarioet øker rentebelastningen for husholdninger med gjeld større enn fem ganger inntekt etter skatt til 35 prosent i 2025 (det vil si 9 prosentpoeng høyere enn toppnivået i basisscenarioet) og går ned til 26 prosent i 2028, se figur 10.

En stor andel av husholdningene har lav eller ingen gjeld og vil derfor i liten grad bli påvirket av økte utlånsrenter. I 2022 hadde 28 prosent av norske husholdninger en gjeld som ikke er høyere enn inntekt etter skatt. Disse husholdningenes gjeld utgjorde til sammen 4 prosent av husholdningenes samlede gjeld i 2022.

⁴ Tallene som presenteres her, inkluderer ikke ideelle organisasjoner og er uten fratrukk for mottatt aksjeutbytte. Dette til forskjell fra tallene som presenteres i figur 8. Til grunn for figur 8 benyttes videre disponibel inntekt, slik den er definert i nasjonalregnskapet, og innenlandsk lånegjeld (K2). I beregningene her benyttes "inntekt etter skatt", som blant annet innebærer at renteutgifter benyttes som anslag for botjenester, og tall for husholdningenes gjeld rapportert i skattemeldingen. De beregnede verdiene for gjelds- og rentebelastning i boksen her vil derfor avvike noe fra omtalen av figur 8.

Figur 11 Gjeldsbetjening første år for lån med nedbetalingstid på 20 år

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Husholdningenes gjeldsbetjening (andelen av inntekt etter skatt som brukes til å betale renteutgifter og avdrag) avhenger av rentenivå, nedbetalingstid og om det er inngått avtale om annuitetslån eller serielån. Annuitetslån er utbredt i det norske markedet. Ved annuitetslån betaler låntaker et like stort terminbeløp (summen av renteutgifter og avdrag) gjennom hele nedbetalingsperioden, forutsatt uendret rente. Ved serielån betaler låntaker renter på gjenstående gjeld og et fast beløp i avdrag hver termin, slik at terminbeløpene reduseres gjennom nedbetalingsperioden.

For et serielån på størrelse med husholdningenes gjennomsnittlige gjeld tatt opp i 2023 med 20 års nedbetalingstid og gjennomsnittlig gjeldsrente, vil gjeldsbetjeningen det første året utgjøre 23 prosent for en husholdning med gjennomsnittlig inntekt etter skatt, se figur 11. For et annuitetslån med samme rente og nedbetalingstid vil gjeldsbetjeningen være 19 prosent det første året. I stressscenarioet stiger gjeldsbetjeningen det første året til 30 prosent for et serielån og 24 prosent for et annuitetslån (begge like store som husholdningenes gjennomsnittlige gjeld i 2025 og tatt opp av en husholdning med gjennomsnittlig inntekt etter skatt) som tas opp i 2025.

Mislighold av gjeld og betalingsproblemer i husholdningene

Så langt er det få tegn til alvorlige problemer med gjeldsbetjeningen for norske husholdninger samlet sett. Andelen misligholdte lån i personmarkedet har økt de siste årene, men er fremdeles på lavere nivåer enn før pandemien, og bankenes tap på utlån er fortsatt lave. Det har også vært mindre endringer i omfanget av misligholdte lån som er til inndrivning av inkassoforetak. Tolv månedersveksten i samlet hovedstol i inkassosaker under inndrivning hvor skyldner er privatperson, økte fra 4 prosent i juni 2023 til 5 prosent i desember 2023.

Statistisk sentralbyrå og Norges Bank anslår at inflasjonen vil falle mot et nivå nær sentralbankens mål på 2,0 prosent i 2027, mens rentenivået ventes å avta med om lag 1,5 prosentpoeng. Arbeidsledigheten er ventet å holde seg lav. Erfaringer viser at det er betydelig usikkerhet om slike prognoser.

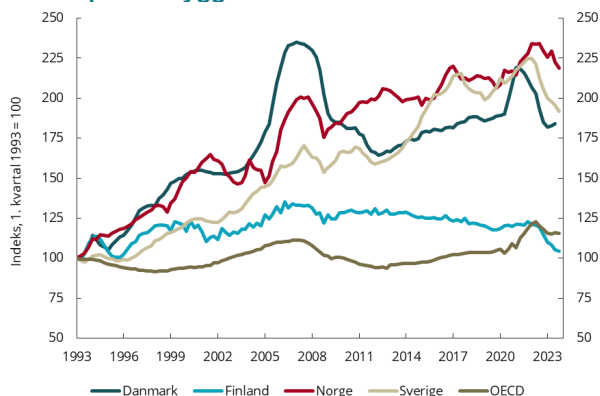
Norske husholdninger påvirkes i ulik grad av det økte rentenivået og har også ulik finansiell tåleevne. En del husholdninger har små marginer mellom inntekter og utgifter og begrensede buffere å tære på. Disse husholdningene vil være særlig utsatt ved et eventuelt inntektsbortfall, høyere renter eller fall i boligpriser.

Oppgang i boligprisene

Utviklingen i husholdningenes gjeld og i boligprisene henger tett sammen. Når boligprisene øker, vil mange husholdninger måtte ta opp større lån for å finansiere boligkjøp. Samtidig øker verdien av pantet, både for førstegangskjøpere og for husholdninger som allerede eier bolig. Det kan ha en gjensidig forsterkende virkning mellom vekst i boligpriser og i husholdningenes gjeld. Tilsvarende vil en slik spiral kunne forsterke et tilbakeslag i økonomien.

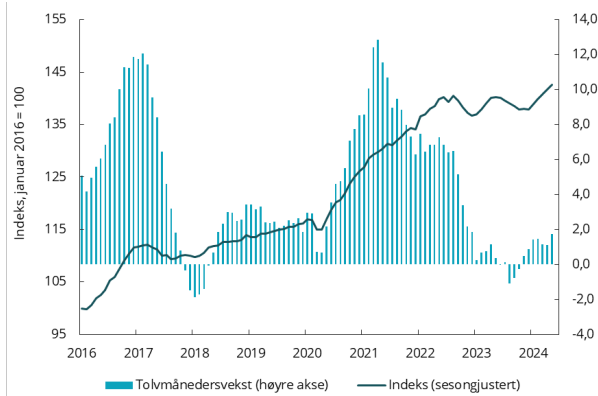
Boligprisene i Norge har lenge økt mer enn husholdningenes disponible inntekt, se figur 12. Forholdstallet mellom boligpriser og disponibel inntekt per innbygger i Norge var på sitt høyeste i 2022, men gikk noe ned i 2023. Dette fordi disponibel inntekt i husholdninger økte gjennom året, mens det var en flat utvikling i boligprisene. Så langt i 2024 har bruktboligprisene økt, og i mai var tolv månedersveksten 1,7 prosent på landsbasis, se figur 13.

Figur 12 Boligpriser som andel av disponibel inntekt per innbygger

Siste observasjon fjerde kvartal 2023. For Danmark er siste observasjon tredje kvartal 2023. Kilde: OECD

Figur 13 Norske boligpriser

Siste observasjon mai 2024. Kilder: Eiendom Norge, Eiendomsverdi og Finn.no.

Selv om omsetningen av brukte boliger holdt seg oppe i 2023, økte antallet usolgte boliger gjennom året og bidro til en svak utvikling i boligprisene. Etter nedgang i begynnelsen av 2024, var det igjen en betydelig økning i antall usolgte boliger i mai. Samtidig ble både salg og igangsetting av nye boliger kraftig redusert i fjor og flatet ut på et lavt nivå de første fire månedene i 2024.

Både Statistisk sentralbyrå og Norges Bank venter at lav boligbygging og etter hvert lavere renter vil bidra til vekst i boligprisene de kommende årene. Statistisk sentralbyrå anslår at boligprisene vil stige med 2,5 prosent i gjennomsnitt hvert år fram til 2027, men framhever at befolkningsvekst og høye renter gjør prognosene for boligprisutviklingen usikre. Norges Bank venter moderat boligprisvekst i år og at boligprisene vil stige nesten 7 prosent i gjennomsnitt hvert år fra 2025 til 2027.

Utviklingen i boligprisene framover er usikker. Veksten i gjeld og boligpriser kan tilta dersom inflasjon og rentenivå avtar i årene framover. Lav boligbygging den siste tiden, høy sysselsetting, økte husholdningsinntekter som følge av høyere lønnsvekst samt befolkningsvekst i sentrale områder kan presse boligprisene opp. Det kan bidra til ytterligere gjeldsvekst og økt sårbarhet i husholdningene.

På den annen side er boligprisene fortsatt på et historisk høyt nivå målt som andel av husholdningenes inntekt, og gjeldsbelastningen i husholdningene er høy. Det tilsier at det er betydelig fallhøyde, særlig ved et kraftig tilbakeslag.

IKKE-FINANSIELLE FORETAK

Svakere resultater i flere næringer

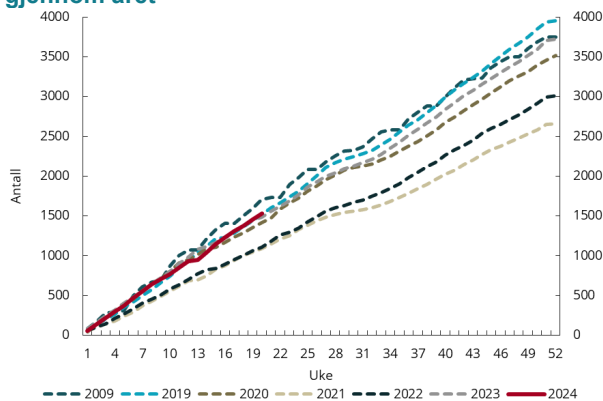
Tap på utlån til ikke-finansielle foretak er den største risikoen for de fleste norske banker. Utviklingen i lønnsomheten og soliditeten til disse foretakene er derfor viktig. Som omtalt i [Finansielt utsyn desember 2023](#) svekket resultatene i flere hovednæringer seg i 2022 og 2023. De børsnoterte selskaperes regnskaper for første kvartal 2024 viser at denne utviklingen har fortsatt. Svakere resultater skyldes ofte en kombinasjon av høyere drifts- og rentekostnader og lavere etterspørsel.

Ifølge det siste økonomibarometeret til NHO er det en overvekt av negative svar om markedsutsiktene i de fleste næringer. Tall fra Norges Banks regionale nettverk viser et lignende bilde. Utenom olje-relaterte næringer og tjenesteyting forventer foretakene fall i aktiviteten.

Antall konkurser på samme nivå som før pandemien

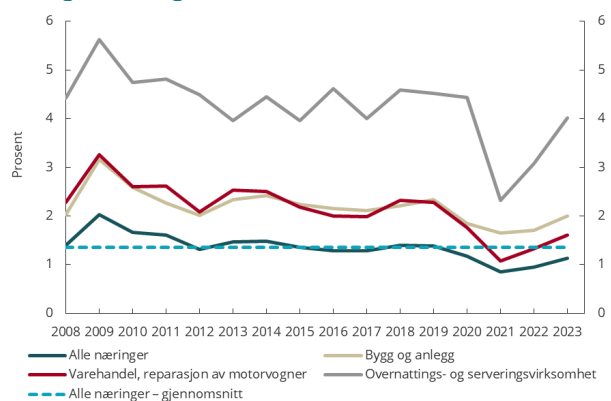
Fra januar til mai 2024 ble det åpnet 1 662 konkurser i ikke-finansielle foretak, som er på samme nivå som i samme periode i 2019 og i fjor, men 40 prosent høyere enn i 2021, se figur 14. Samlet konkursrate⁵ for ikke-finansielle foretak har økt de siste to årene, men var i 2023 under gjennomsnittsnivået i perioden 2008 til 2023, se figur 15.

Figur 14 Konkursåpninger i foretak – akkumulert gjennom året

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 15 Konkursrate for ikke-finansielle foretak i utvalgte næringer

Norske AS og ASA. Konkursrate er antall foretaks konkurser delt på antall AS/ASA med levert årsregnskap. Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

60 prosent av konkursene i ikke-finansielle foretak i perioden 2008 til 2023 var i næringene "varehandel", "overnattings- og serveringsvirksomhet" og "bygg og anlegg". For disse tre næringene har konkursraten økt de siste to årene, men den er fortsatt lavere enn gjennomsnittsnivået i perioden 2008 til 2023. Økningen de siste to årene indikerer at tilstanden i norsk økonomi har forverret seg noe og at kredittrisikoen i deler av bankenes bedriftsporteføljer har økt.

Fortsatt utfordringer i næringseiendom

Renteutvikling og rentebetjeningsevne

Rentenivået for næringseiendoms lån har siden begynnelsen av 2022 økt med vel 4 prosentpoeng. I tillegg har kredittrisikopremien økt.⁶ Mange næringseiendomsselskaper har bundet renten på deler av den rentebærende gjelden, som bidrar til å dempe effekten av økte renter i en periode.

Rentekostnadene til de børsnoterte selskapene som driver med utleie og drift av eiendom ("utleieselskap"), økte fra om lag 2,2 prosent av rentebærende gjeld i 2021 til 4,2 prosent i 2023.⁷

⁵ Konkursrate er antall konkurser delt på antall aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper som har levert årsregnskap.

⁶ Se blant annet [UNION Bankundersøkelse Q2 2024](#).

⁷ Tidligere børsnoterte *Recreate ASA*, som nylig ble slått konkurs som følge av sviktende betjeningsevne, er ikke med i utvalget.

Dersom rentenivået følger utviklingen i Norges Banks siste rentebane, vil rentekostnadene øke ytterligere i 2024, før de faller noe fram mot utgangen av 2027. De børsnoterte utleieselskapenes rentekostnader utgjorde i 2023 omtrent 60 prosent av selskapenes netto utleieinntekter, opp fra 35 prosent i 2021. Dersom utleieinntektene justeres i henhold til endringer i konsumprisindeksen, vil rentekostnadene i årene 2024–2027 i gjennomsnitt utgjøre anslagsvis 60 prosent av netto utleieinntekter. Det begrenser handlingsrommet til næringseiendomsselskapene.

Regnskapene for *ikke-børsnoterte* selskaper for 2023 er ennå ikke offentlig tilgjengelige. De siste årene har rentekostnader som andel av rentebærende gjeld i ikke-børsnoterte næringseiendomsselskaper i gjennomsnitt vært om lag 1 til 1,5 prosentpoeng høyere enn i børsnoterte selskaper. Det er vanlig også blant ikke-børsnoterte næringseiendomsselskaper å binde lånerenten på deler av den rentebærende gjelden. Tilgjengelig informasjon indikerer imidlertid at rentebindingsgraden generelt er lavere, og at rentebindingen har kortere varighet enn for børsnoterte næringseiendomsselskaper. Mange av de ikke-børsnoterte selskapene må også betale høyere kredittrisikopremie.

Rentedekningsindikatoren

De børsnoterte utleieselskapenes rentedekningsindikator, det vil si netto utleieinntekter dividert på netto rentekostnader, var relativt stabil på rundt 2,7 i årene før rentøkningene. I 2022 falt imidlertid indikatoren til om lag 2,1 og deretter videre til 1,8 i 2023. Dersom renteutviklingen blir omtrent som i Norges Banks siste rentebane og utleieinntektene justeres i henhold til endringer i konsumprisindeksen, vil rentedekningsindikatoren til de børsnoterte utleieselskapene samlet falle til cirka 1,6 i 2024 og deretter øke gradvis til 1,9 i 2027.⁸

De ikke-børsnoterte utleieselskapene vil med de samme tekniske forutsetningene få en noe svakere utvikling, som er marginalt svakere enn det som ble presentert i Finansielt utsyn desember 2023. I desember-utgaven ble det anslått at om lag 20 prosent av børsnoterte og ikke-børsnoterte nærings-eiendomsselskapers samlede rentebærende gjeld er i selskaper hvor netto utleieinntekter er lavere enn netto rentekostnader. Det er nesten tre ganger så høyt som i de siste årene før rentøkningene.⁹

Utleieinntekter

De fleste utleiekontrakter justeres årlig i tråd med endringer i konsumprisindeksen. Det gir i utgangspunktet en sikring av framtidige leieinntekter når rentekostnadene øker. Utleierne er imidlertid avhengige av leietakernes betjeningsevne og vilje til å videreføre leiekontraktene.

Det kan ikke utelukkes at betjeningsevnen til enkelte leietakere vil svekkes framover, og at næringslokaler må leies ut til nye leietakere til mindre gunstige betingelser eller i verste fall at lokalet blir stående helt eller delvis tomt. Det er indikasjoner på at leietakere stiller stadig strengere krav til utleielokalene, og at kostnadene ved å tilpasse lokalene til leietakernes krav har økt.¹⁰ I et svakt marked med økte byggekostnader kan utleier måtte dekke deler av tilpasningskostnadene.

Andelen reforhandlede leiekontrakter var rekordhøy i 2023. På kort sikt forventes andelen å holde seg på et høyt nivå, samtidig som søkeprosessen etter nye kontorlokaler starter tidligere enn før.¹¹ En del av de reforhandlede kontraktene gjelder fra inneværende år eller senere. Flere leietakere vurderer samtidig utnyttelsen av kontorarealer og bruk av hjemmekontor, som kan gi endringer i framtidig leiebehov. Samlet bidrar det til usikkerhet om framtidig lønnsomhet i næringen.^{12,13}

⁸ I beregningen er det lagt til grunn uendrede kredittrisikopremier, uendret gjeldsvolum og at ingen av de opprinnelige fastrentekontraktene løper ut de neste fire årene.

⁹ Se figur 49 i [Finansielt utsyn desember 2023](#).

¹⁰ Ifølge [DNB Næringsmegling](#) har tilpasningskostnadene knyttet til nye leietakere økt med 40 prosent siden 2021 og tilsvarer i gjennomsnitt tre til fire års leieinntekter. Tilpasningskostnadene knyttet til eksisterende leietakere ligger på omtrent halvparten av dette, og veksten oppgis å ha vært noe lavere.

¹¹ Reforhandlede leiekontrakter utgjorde 65 prosent av totale leiekontrakter i 2023, opp fra et gjennomsnitt på 34 prosent i perioden 2003–2022. I Oslo sentrum var andelen reforhandlede kontrakter 84 prosent i 2023. Kilde: Akershus Eiendom, Innsyn og Utsyn, mars 2024.

¹² Se innlegg av arkitektfirmaet Mellomrom i [DN 14. april 2024](#).

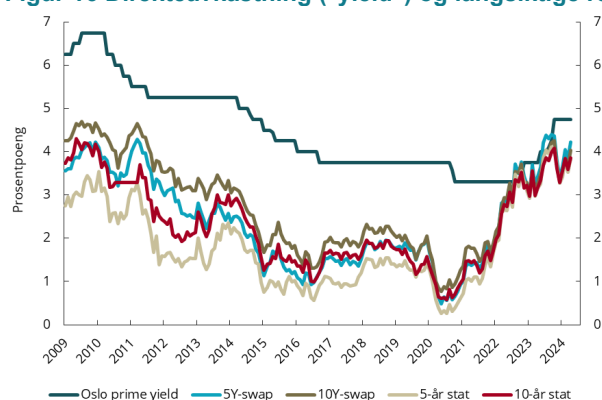
¹³ Et eksempel på reforhandling av leiekontrakt er Equinor, som i slutten av 2022 reforhandlet fram en reduksjon i leiearealet i "Equinor-bygget" på Fornebu på drøyt en fjerdedel samtidig som leieprisen per kvadratmeter ble redusert med nesten 20 prosent. Som motytelse forlenget Equinor leiekontrakten fra 5 til 15 år og betalte en kompensasjon til utleier på 407 millioner kroner. Utleier fikk imidlertid betydelige ombyggingkostnader for lokalene som ble stående tomme (Kilde: Finansavisen, 27. november 2022).

Sysselsettingsveksten i Fastlands-Norge virker inn på etterspørselen etter kontorlokaler. Ifølge Norges Banks siste prognose vil veksten i samlet sysselsetting være rundt 0,5 prosent de to–tre neste årene og øke til i underkant av 1 prosent i 2027. Innenfor kontoryrker har sysselsettingen historisk vært mindre konjunkturpåvirket.¹⁴

Næringseiendomsverdier og direkteavkastning

Direkteavkastningen, det vil si netto utleieinntekter dividert på antatt verdi av eiendommen, bør over tid være høyere enn avkastningen på tilnærmet risikofrie investeringer. Dette var tilfellet for de mest attraktive kontoreiendommene i Oslo ("Oslo prime") i perioden fra finanskrisen og fram til renteøkningene fra slutten av 2021, se figur 16. De to siste årene har direkteavkastningen for dette eiendomssegmentet vært omtrent lik det man har kunnet oppnå ved å investere i tilnærmet risikofrie norske statsobligasjoner med lang løpetid.

Figur 16 Direkteavkastning ("yield") og langsiktige renter

Kilder: Akershus Eiendom og LSEG Datastream

Direkteavkastningen er en ikke-observerbar størrelse som det er knyttet betydelig usikkerhet til.¹⁵ Høye renter og redusert etterspørsel etter kontorarealer kan innebære at eiendommer må selges til priser som er lavere enn bokført verdi.¹⁶ For mindre attraktive eiendommer kan det være få eller ingen investorer som er villige til å gå inn med ny egenkapital eller kjøpe eiendommen. For långiverne vil dette innebære økt risiko for utlånstap.

Det var betydelig lavere transaksjonsvolum i næringseiendomsmarkedet i 2023 sammenlignet med de foregående årene. Så langt i 2024 er transaksjonsvolumet om lag halvparten av volumet i 2023. Lavt transaksjonsvolum gjør verdivurderinger ekstra krevende. En del næringseiendomsselskaper sliter med å få lånefinansiering. Høyere avkastningskrav bidro til at livsforsikringsforetakene nedskrev eiendomsverdiene i 2023. Bankene samlet har hatt en økning i tapsavsetninger på utlån til næringseiendom de siste årene, men som andel av totale utlån til næringseiendom (som utgjør om lag en tredjedel av utlån til bedriftsmarkedet) er nivået fremdeles svært lavt.

¹⁴ Jf. blant andre Akershus Eiendom.

¹⁵ Det er kun i det øyeblikket en eiendomstransaksjon gjennomføres at direkteavkastningen er observerbar. Se "Verdivurdering av næringseiendom" på side 32–33 i Finansielt utsyn desember 2023 for en nærmere omtale av direkteavkastning og verdivurderinger.

¹⁶ Som eksempel ble "Equinor-bygget" (jf. fotnote 15) nylig solgt for 2,84 milliarder kroner, noe som er om lag 1,1 milliarder kroner, eller nesten 30 prosent, lavere enn det ble kjøpt for i 2016. Prisleilet er trolig langt høyere om det måles fra den ikke-observerbare pristoppen i forkant av renteøkningene i 2022.

NORSKE BANKER

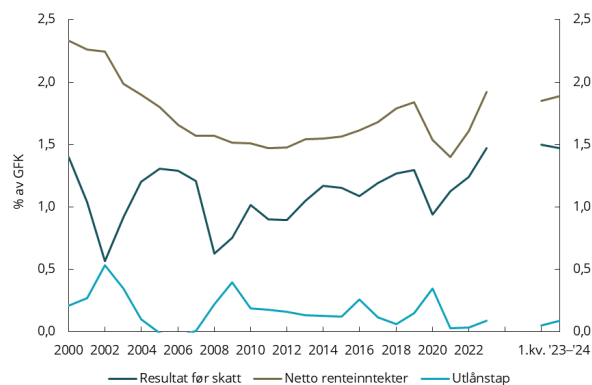
Norske banker er lønnsomme og solide

Lønnsomheten i norske banker er på et høyt nivå historisk sett, se figur 17. Det skyldes først og fremst økte netto renteinntekter, som er på sitt høyeste nivå siden 2003, målt i forhold til forvaltningskapitalen. Utviklingen er i stor grad drevet av den kraftige renteoppgangen siden 2021. Utlånsrentene har økt mer enn innskuddsrentene i perioden, som har bidratt til økte netto renteinntekter. Økningen i netto renteinntekter flatet noe ut i første kvartal 2024 for bankene samlet, men denne utviklingen er drevet av et fåtall banker. For de fleste bankene har netto renteinntekter fortsatt å øke. Bankenes utlånstap har økt noe, men er fremdeles på et lavt nivå for bankene samlet.

Resultatet før skatt var noe lavere i første kvartal 2024 enn i samme kvartal i fjor. Utsikter til lavere vekst i netto renteinntekter som følge av mer avdempet kredittvekst, utflating av rentenivået og økt konkurranse om innskuddskundene, samt noe økte utlånstap, kan tilsi noe lavere lønnsomhet i bankene framover.

Samtidig med at norske husholdninger har opplevd en betydelig økt rentebelastning, har bankene hatt rekordresultater og økte rentemarginer. Etter Finanstilsynets vurdering er det virksom konkurranse i det norske bankmarkedet. Samtidig er det trekk ved markedet som svekker kundemobiliteten og begrenser konkurransen¹⁷. Finanstilsynet har fått i oppdrag å vurdere enkelte tiltak som kan styrke forbrukernes posisjon i finansmarkedene¹⁸. EFTA-domstolen har i en rådgivende uttalelse om flytende boliglånsrenter på Island uttalt at boliglånsdirektivet og direktivet om urimelige avtalevilkår i forbrukeravtaler krever at avtalevilkår om renteendringer må være tydelige og sette forbrukerne i stand til å kunne forstå metoden for beregning av renteendringer¹⁹. Finanstilsynet forventer at bankene vurderer egen praksis i lys av uttalelsen.

Figur 17 Lønnsomhet i norske banker

Kilde: Finanstilsynet

Norske banker oppfyller gjeldende kapital- og likviditetskrav.²⁰ Avstanden til kravene varierer, men generelt har de store bankene knappere marginer til kapitalkravene enn små og mellomstore banker. Ren kjernekapitaldekning økte betydelig i perioden 2008 til 2020, se figur 18. De siste par årene har ren kjernekapitaldekning og uvektet kjernekapitalandel i norske banker gått noe ned, selv om det har vært en liten økning i ren kjernekapitaldekning det siste kvartalet.

Beregningen av ren kjernekapitaldekning er følsom for de forutsetningene som legges til grunn. Beregningsgrunnlaget for den enkelte bank avhenger både av sammensetningen av bankens utlånsportefølje og av risikovektene som legges til grunn for de ulike eksponeringene. Risikovektene er enten gitt med faste satser for ulike typer lån (standardmetoden) eller beregnet basert på bankens egne estimater for sannsynlighet for mislighold og tapsgrad (internal ratings-based approach, IRB).

¹⁷ Se Finanstilsynets [rapport om konkurransen i det norske bankmarkedet](#) og etterfølgende [oppdragsbrev](#).

¹⁸ Se Finanstilsynets [utredning om forbrukerens posisjon i finansmarkedene](#).

¹⁹ Se pressemelding fra [EFTA-domstolen datert 23. mai 2024](#).

²⁰ Se Finanstilsynets [Soliditetsrapport for finansforetak mv](#).

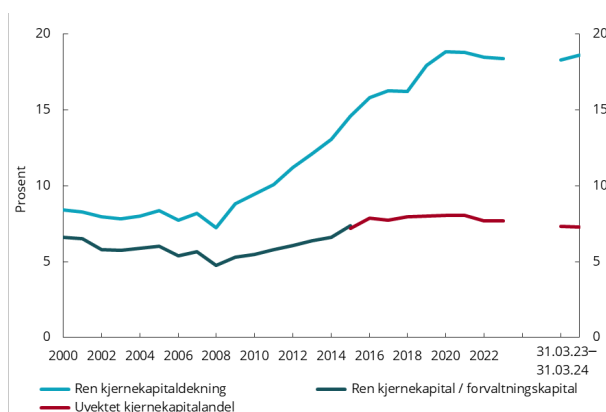

Forholdet mellom risikovektet beregningsgrunnlag og forvaltningskapitalen viser – noe forenklet – gjennomsnittlige risikovekter for alle utlån i bankene, se figur 19²¹. IRB-bankene har hatt en betydelig reduksjon i dette forholdstallet de siste årene, mens det for standardmetodebankene har vært mer stabilt.

Det var et tydelig fall i dette forholdstallet hos IRB-bankene fra 2018 til 2019 og et noe mindre fall for standardmetodebankene. Det skyldes hovedsakelig lavere risikovektet beregningsgrunnlag, som må ses i lys av regelverkslettelsene som ble innført i denne perioden.²² Den økte forskjellen mellom IRB-bankene og standardmetodebankene de siste årene forklares av høyere vekst i forvaltningskapitalen i IRB-bankene.

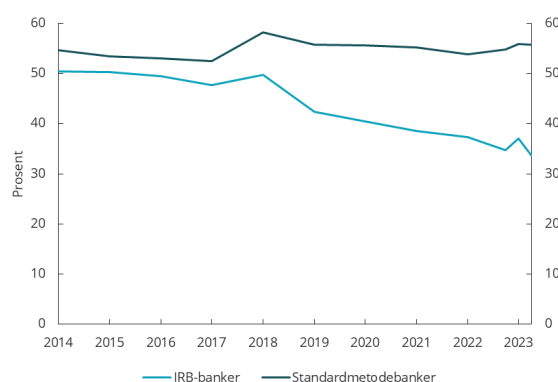
Den betydelige nedgangen står i kontrast til vedvarende og økte sårbarheter i norsk økonomi samt stor usikkerhet om den videre økonomiske utviklingen.

Figur 18 Soliditet i norske banker

Figuren viser ren kjernekapital / forvaltningskapital t.o.m. 31. desember 2015 og uvektet kjernekapitalandel f.o.m. 31. desember 2015. Begge måler ikke-risikovektet soliditet. Kilde: Finanstilsynet

Figur 19 Risikovektet beregningsgrunnlag som andel av forvaltningskapital

Gruppene er delt inn etter hvorvidt banken har IRB-tillatelse eller ikke. IRB-bankene benytter standardmetode i noen porteføljer, men det er ikke hensyntatt her. Kilde: Finanstilsynet

Noe økt kredittrisiko i bankene

De siste årene har andelen av bankenes utlån med vesentlig økt kredittrisiko (trinn 2 og trinn 3) gått opp for lån til både personer og bedrifter.²³ Andelen av bankenes utlån til personmarkedet med vesentlig økt kredittrisiko steg fra 4,8 prosent ved utgangen av andre kvartal 2021 til 7,0 prosent ved utgangen av første kvartal 2024, se figur 20. For utlån til bedriftsmarkedet steg andelen utlån med vesentlig økt kredittrisiko til 15,8 prosent ved utgangen av første kvartal 2024. Mens andelen lån i trinn 2 har økt for både person- og bedriftsmarkedet, har andelen utlån i trinn 3 gått noe ned.

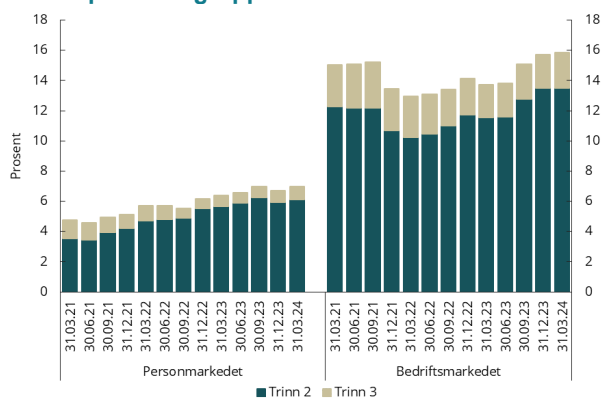
Trenden er lik på tvers av bankgrupper, men i små banker har det vært en sterkere økning i kredittrisiko. Denne gruppen har også en høyere andel lån i trinn 2 og trinn 3 enn de store og mellomstore bankene, se figur 21. Økningen i andel utlån i trinn 2 startet også tidligere hos små banker enn i mellomstore og store banker. Dette gjelder også når forbrukslånbankene holdes utenfor. Andelen utlån i trinn 2 gikk imidlertid ned i små og mellomstore banker i første kvartal 2024 etter en lengre periode med økning. Det kan blant annet ha sammenheng med bedre makroøkonomiske utsikter og migrering av utlånsvolum til øvrige trinn. Andel utlån i trinn 3 økte også i første kvartal 2024 for små og mellomstore banker.

²¹ Økningen fra 2017 til 2018 skyldes krav om full konsolidering av eierandeler i samarbeidende grupper fra og med 2018, som påvirket gruppen mindre banker mest.

²² Bortfall av Basel I-gulvet og SMB-rabatten.

²³ I beregningen av forventet tap etter regnskapsstandarden IFRS 9 skal bankene plassere hvert enkelt utlån i ett av tre trinn. Trinn 1 omfatter lån der kredittrisikoen ikke anses vesentlig økt. Lån som har en vesentlig økt kredittrisiko siden førstegangsinnregning, skal plasseres i trinn 2. Når kredittrisikoen har økt så mye at lånet anses som kredittforringet, skal lånet klassifiseres i trinn 3.

Figur 20 Andel utlån med vesentlig økt kredittrisiko. Fordelt på kundegrupper

Kilde: Finanstilsynet

Figur 21 Andel utlån med vesentlig økt kredittrisiko. Fordelt på bankgrupper

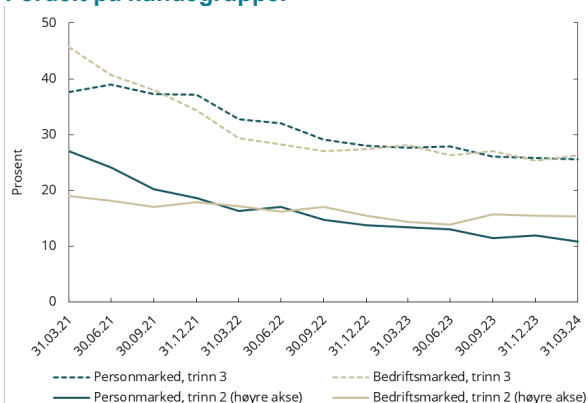
Kilde: Finanstilsynet

Kriteriene for å kategorisere et lån i trinn 3 er relativt tydelige og omfatter i stor grad utlån som faktisk har blitt misligholdt. Forventet kredittap, sannsynlighet for mislighold og plassering av utlån i trinn 1 og trinn 2 beregnes og vurderes derimot ulikt av bankene. Anslåtte sannsynligheter for mislighold er viktige i vurderingene av hvilke lån som har fått "vesentlig økt kredittrisiko uten å være kredittforringet" (trinn 2).²⁴ Misligholdet i bankenes utlånsporteføljer har vært lavt over mange år, blant annet som følge av lave og fallende renter fram til 2020. Med denne historikken er det fare for at sannsynligheten for mislighold kan undervurderes.

Lavere tapsavsetninger som andel av utlånsvolumet

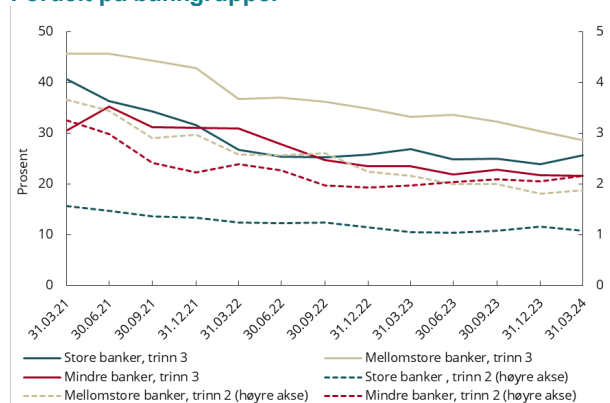
Bankenes tapsavsetninger skal være framoverskuende, forventningsrette og bygge på scenarier som reflekterer anslag for framtidig makroøkonomisk utvikling. Hvilke utlån som skal plasseres i trinn 2, er i stor grad en skjønsmessig vurdering. Også når bankene vurderer behovet for og nivået på tapsavsetninger, ligger det skjønn til grunn. Bankenes samlede tapsavsetninger som andel av utlånsvolumet (avsetningsgrad) har vært relativt stabile de siste kvartalene, men har samlet sett sunket siden 2021. Nedgangen har vært størst i store og mellomstore banker. Det er verd å merke seg at bankenes tapsavsetninger generelt har vært stabile eller avtakende til tross for at bankenes andel utlån med vesentlig økt kredittrisiko har økt i samme periode.

Figur 22 Avsetningsgrad for utlån i IFRS 9-trinn. Fordelt på kundegrupper

Kilde: Finanstilsynet

Figur 23 Avsetningsgrad for utlån i IFRS 9-trinn. Fordelt på bankgrupper

Kilde: Finanstilsynet

Avsetningsgradene for utlån i henholdsvis trinn 2 og trinn 3 har sunket siden 2021, se figur 22 og 23. Dette må ses i sammenheng med salg av porteføljer med misligholdte forbrukslån og konstaterede tap og tilbakeføringer, særlig for utlån til oljesektoren. Bankenes tap har likevel vært lave svært lenge, og

²⁴ Andre faktorer som kan medføre kategorisering av utlån i trinn 2, er mislighold på over 30 dager, innvilgelse av betalingslettelse og lån på watchlist (observasjonsliste).

det er en fare for at risiko og framtidige tap kan undervurderes når disse baseres på erfaringer fra de siste par tiårene. Dette må bankene ta høyde for.

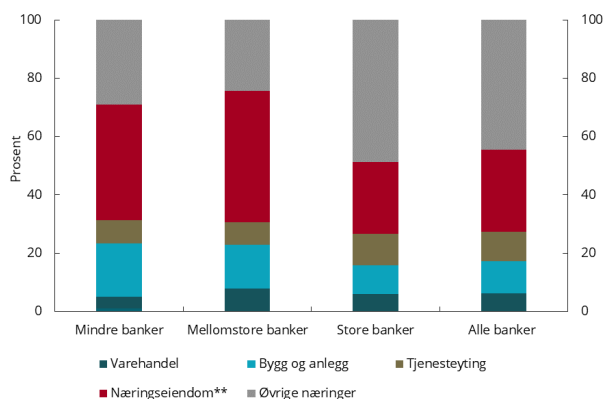
Flere konkurser i ikke-finansielle foretak

Næringene "varehandel", deler av "tjenesteyting" og "bygg og anlegg" har de siste årene stått for en vesentlig andel av alle foretaks konkurser i Norge, se nærmere omtale i kapittelet om ikke-finansielle foretak. Aktiviteten i disse næringene kan være utsatt ved et omslag i husholdningenes etterspørsel.

Utlån til disse næringene og utlån til næringseiendom utgjør mer enn halvparten av bankenes samlede utlån til ikke-finansielle foretak, se figur 24. For små og mellomstore banker er andelen over 70 prosent, og næringseiendom alene utgjør mellom 40 og 45 prosent av disse bankenes utlån til ikke-finansielle foretak. For små banker økte andelen utlån til næringseiendom og de øvrige nevnte næringene fra 2022 til 2023, mens andelen gikk noe ned for mellomstore og store banker. Alle bankgrupper har det siste året økt sin eksponering mot næringseiendom. Små banker har hatt størst økning, med 2,4 prosentpoeng.

Utlån til ikke-finansielle foretak hvor det per 3. juni 2024 er åpnet konkurs, utgjorde 0,25 prosent av bankenes totale bedriftsmarkedsporfølje slik den var ved årsskiftet. Det er stor variasjon mellom bankgrupper og på enkeltbanknivå. Noen små og mellomstore banker har en betraktelig høyere andel utlån knyttet til foretak som har gått konkurs i 2024. Hos noen av disse bankene utgjør i tillegg utlån til bedriftsmarkedet en relativt stor andel av totale utlån. For banken som har høyest andel utlån knyttet til ikke-finansielle foretak som har gått konkurs i 2024, er andelen 3,48 prosent.

Figur 24 Eksponeringer* mot utvalgte næringer som andel av bankenes utlån til bedriftsmarkedet

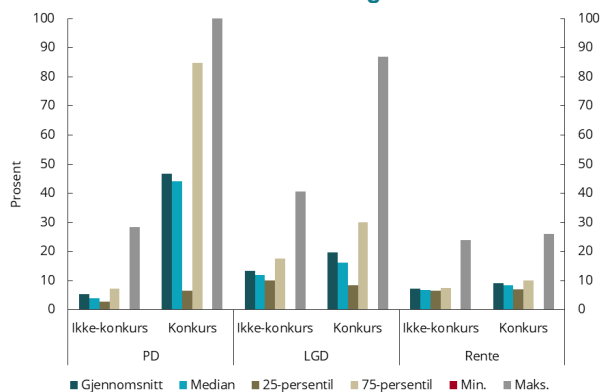
Per 31. desember 2023. * Bevilgede engasjementer til ikke-finansielle foretak. ** Omsetning og drift av fast eiendom. Kilde: Finanstilsynet

Bankenes estimat for misligholds sannsynlighet (PD) og tapsgrad gitt mislighold (LGD) var ved inngangen til 2024 i gjennomsnitt høyere for de foretakene hvor det senere er åpnet konkurs enn for øvrige foretak, se figur 25. Renten på bankenes utlån til disse foretakene var også noe høyere enn for foretak hvor det ikke er åpnet konkurs.

Samlet mislighold²⁵ har falt de siste tre årene og utgjorde 2,2 prosent av utlånene ved utgangen av første kvartal 2024. Det er likevel stor variasjon mellom næringer, og misligholdet har økt i næringene med høye konkursandeler, se figur 26. Særlig for næringen "bygg og anlegg" har misligholdet økt mye. Det har også vært en stor økning i misligholdet i "varehandel" og "tjenesteyting", der "overnatting og servering" inngår, men historisk sett er misligholdet her fortsatt lavt. Andelen utlån i trinn 2 for disse tre næringene samt for "næringseiendom" har også økt i samme periode. Tapsavsetningene for "varehandel" og "bygg og anlegg" har også økt, mens tapsavsetningene for "næringseiendom" har vært stabile.

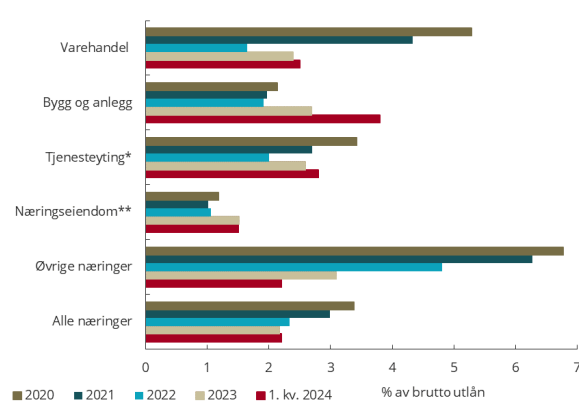
²⁵ Samlet mislighold består av betalingsmislighold (betalinger forfalt med mer enn 90 dager) og av "andre misligholdte lån" (utlån der banken anser det som lite sannsynlig at motparten vil kunne innfri sine forpliktelser).

Figur 25 Gjennomsnittlig sannsynlighet for mislighold (PD), tapsgrad gitt mislighold (LGD) og rentesatser for foretak som har gått konkurs

Per 3. juni 2024. Kilde: Finanstilsynet

Figur 26 Misligholdte utlån i utvalgte næringer

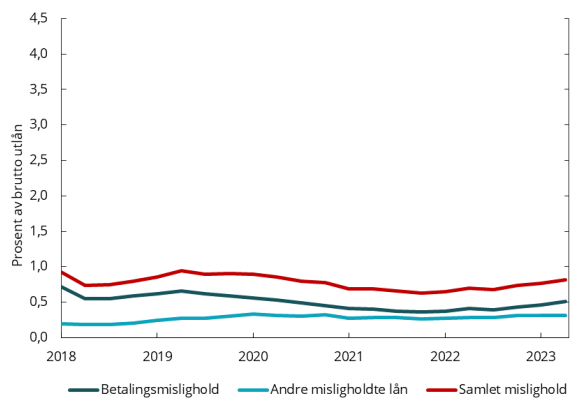
*Overnatting og servering, informasjon og kommunikasjon, samt faglig, forretningsmessig og annen tjenesteyting **Omsetning og drift av fast eiendom. Kilde: Finanstilsynet

Lån til foretak hvor det er åpnet konkurs, utgjør fremdeles en lav andel av bankenes utlån. Antall konkurser er også forholdsvis stabilt.

Liten økning i samlet mislighold, men større vekst i forfalte utlån

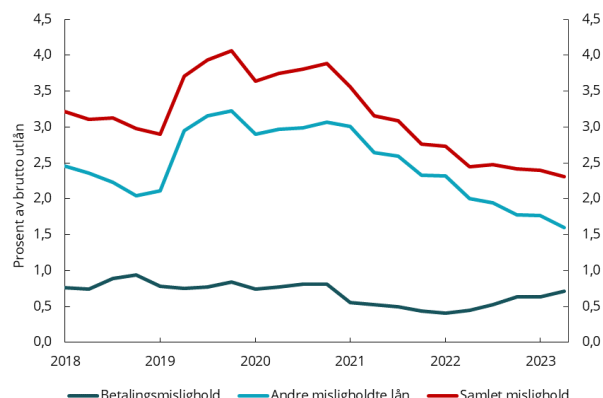
I både person- og bedriftsmarkedet har andelen betalingsmislighold økt, mens andelen "andre misligholdte lån" er lavere eller stabil. Andelen misligholdte lån til personkunder fortsatte å øke i første kvartal 2024, se figur 27. Det er hovedsakelig betalingsmislighold som har økt. For utlån til bedriftsmarkedet har det vært en jevn nedgang i misligholdet siden 2021, se figur 28. Nedgangen er i stor grad knyttet til kategorien "andre misligholdte lån".

Figur 27 Misligholdte lån i norske banker og kredittforetak – personmarked

Kilde: Finanstilsynet

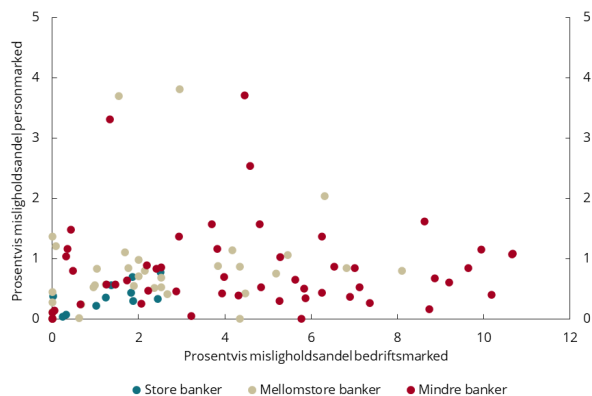
Figur 28 Misligholdte lån i norske banker og kredittforetak – bedriftsmarked

Kilde: Finanstilsynet

Det er betydelig variasjon i misligholdsandelene mellom banker og bankgrupper, se figur 29. Gruppen små banker har størst misligholdsandel for utlån til bedriftsmarkedet. De små bankene har også noe høyere misligholdsandel for utlån til personmarkedet.

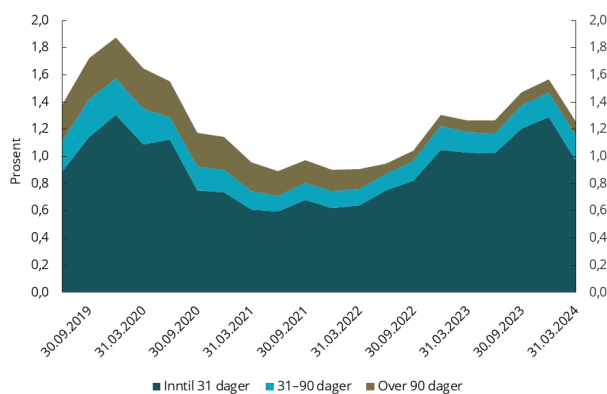
Figur 29 Misligholdsandeler i person- og bedriftsmarkedet i norske banker og kredittforetak

Per 31. mars 2024. Inkluderer kun banker med utlån til både person- og bedriftsmarkedet. Noen ekstremobservasjoner er utelatt.
Kilde: Finanstilsynet

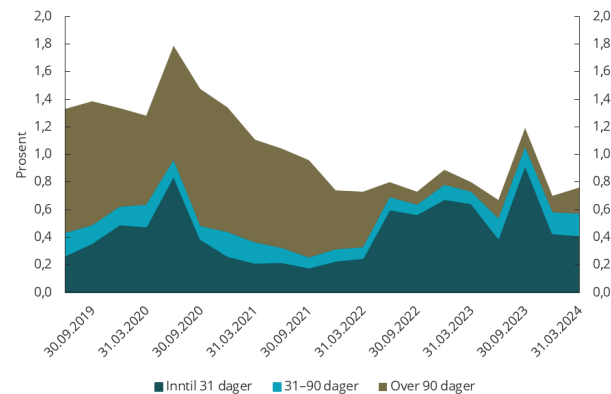
I både person- og bedriftsmarkedet har andelen krav som har forfalt med inntil 31 dager, økt de siste årene, se figur 30 og 31, men det har vært en svakere vekst i forfall mellom 30 og 90 dager. Dette kan indikere en økning i forbigående likviditetsutfordringer hos låntakerne og noe svekket evne til å betjene gjeld. Nivåene er likevel fremdeles lave.

Figur 30 Andel av utlån til husholdninger forfalt med minst én dag

Tall fra elleve av de største bankene. Kilde: Finanstilsynet

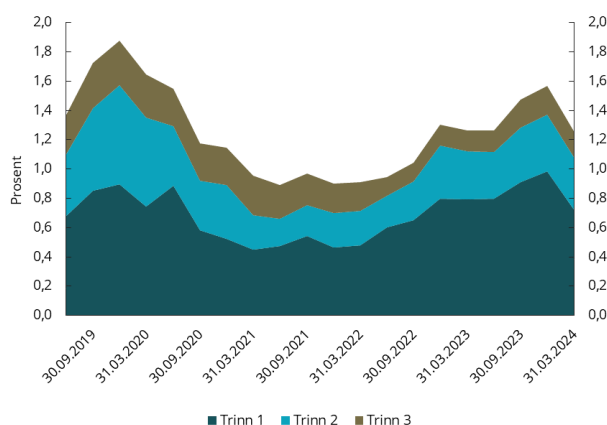
Figur 31 Andel av utlån til ikke-finansielle foretak forfalt med minst én dag

Tall fra elleve av de største bankene. Kilde: Finanstilsynet

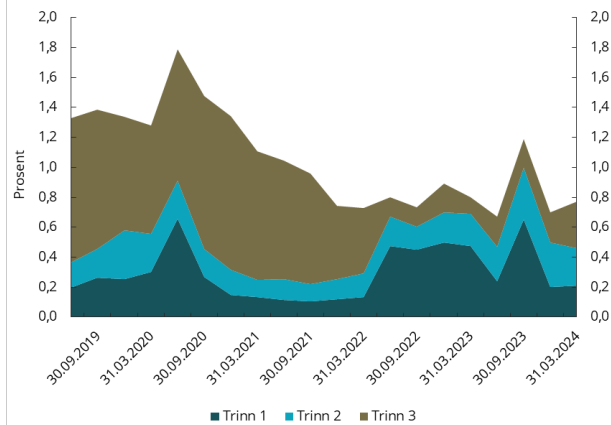
Majoriteten av disse lånene er kategorisert i trinn 1, se figur 32 og 33. Det betyr at bankene selv vurderer at det er liten tapsrisiko knyttet til utlån som har forfalt med minst én dag. Dersom en stor andel av disse lånene ikke blir betalt, men blir forblir forfalt opp mot og over 90 dager, kan det føre til økte tapsavsetninger.

Figur 32 Trinndeling av lånevolum over forfall – husholdninger

Tall fra elleve av de største bankene. Kilde: Finanstilsynet

Figur 33 Trinndeling av lånevolum over forfall – ikke-finansielle foretak

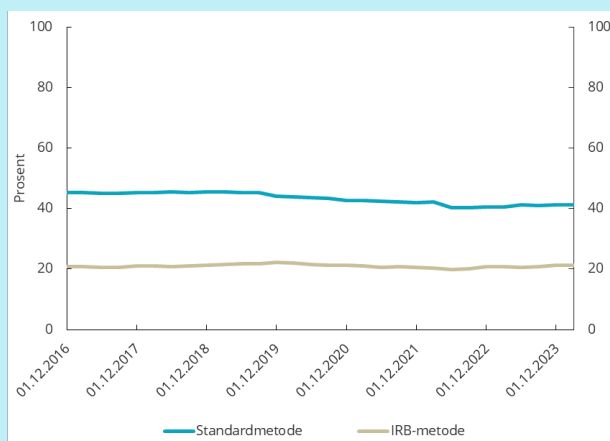

Tall fra elleve av de største bankene. Kilde: Finanstilsynet

Standard og intern beregningsmetode av kredittrisiko

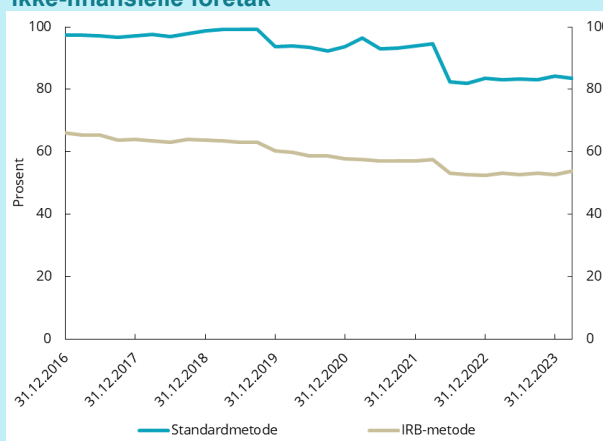
EUs kapitaldekningsregelverk, som stiller omfattende krav til bankenes modeller og til myndighetenes oppfølging, skal bidra til forsvarlig måling av risiko. Regelverket åpner for to ulike tilnærminger som bankene kan benytte for estimering av kredittrisiko. I standardmetoden (standardised approach, SA) er risikovektene gitt etter faste satser basert på noen overordnede kategorier, mens intern beregningsmetode (internal ratings-based approach, IRB) forutsetter myndighetsgodkjenning. Etter at IRB-metoden ble introdusert, har bankene som benytter denne metoden, betydelig mindre egenkapital bak sine brutto utlån sammenlignet med bankene som benytter standardmetoden.

Figur 34 Gjennomsnittlig risikovekting av boliglån

Kilde: Finanstilsynet

Figur 35 Gjennomsnittlig risikovekting av utlån til ikke-finansielle foretak

Kilde: Finanstilsynet

I gjennomsnitt har risikovektet eksponering mot boliglån siden 2016 utgjort 22,3 prosentpoeng mer av uvektet eksponering for bankene som benytter standardmetoden, enn for IRB-bankene, se figur 34 og 35. Tilsvarende har utlån til ikke-finansielle foretak utgjort 33,5 prosentpoeng mer av den uvektede eksponeringen for bankene som benytter standardmetoden. Dette fører til at IRB-bankene trenger mindre egenkapital for å oppfylle sine kapitalkrav i forhold til samlet uvektet eksponering enn standardmetodebankene.

IRB-metoden innebærer at risikovektene beregnes ut fra bankens egne estimater for mislighold og tapsgrad. Risikovektberegningen er basert på en rekke usikre forutsetninger om sammenhengen mellom bankenes observerte mislighold og tap og antatte tap i en kraftig nedgangskonjunktur. Usikkerheten forsterkes av at nivået på mislighold og tap i bankene har vært svært beskjedent siden den norske bankkrisen tidlig på 1990-tallet, slik at datagrunnlaget for perioder med betydelige tap er utilstrekkelig.

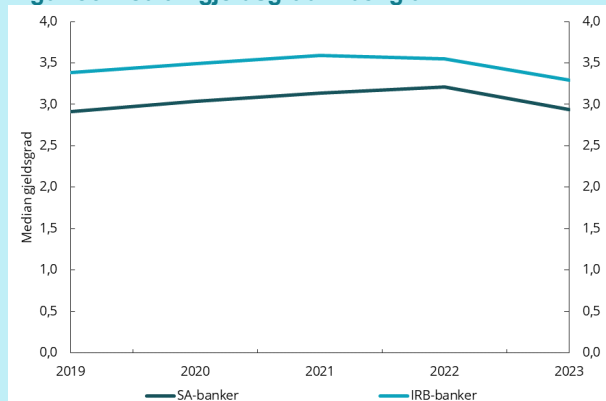
Noe av formålet med å innføre en større risikosensitivitet i kapitalvektene gjennom IRB-metoden var at kapitalvekter som er basert kun på noen overordnede kategorier, som i standardmetoden, kan gi incentiver til å øke andelen utlån med høyere risiko for å øke egenkapitalavkastningen. Dersom risikoen er størst i banker som følger standardmetoden, er det også riktig at risikovektene er høyere.

Finanstilsynets årlige boliglånsundersøkelse består av et utvalg nye rammekreditter og nedbetalingslån. Ser man på nye utlån til personmarkedet, virker det å være noe høyere forekomst av lån med en høyere risikoprofil i IRB-bankene enn i standardmetodebankene. Basert på utvalget i boliglånsundersøkelsen har gjeldsgrad og belåningsgrad gjennomgående vært noe høyere for mediankunden i IRB-bankene enn i standardmetodebankene, se figur 36 og 37²⁶. I tillegg ser standardmetodebankene ut til å stille strengere krav til betjeningsevne, ettersom låntakerne har høyere gjenstående likviditet etter stresstesten, med unntak av boliglån utstedt i 2020, se figur 38. IRB-

²⁶ Gjennomsnittsverdier gir tilsvarende differanse.

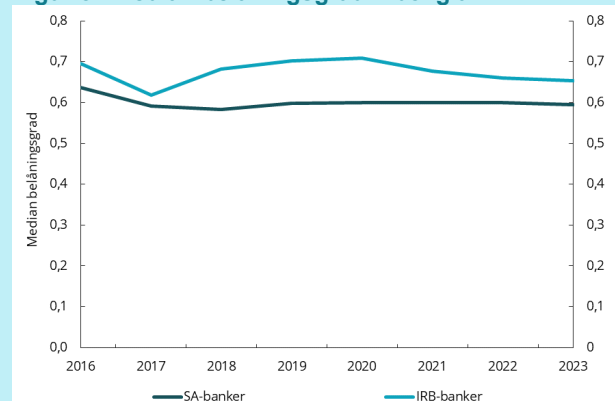
bankene har en nominell rente på nye utlån som i snitt har vært 13 basispunkter lavere enn i standardmetodebankene siden 2016, se figur 39.

Figur 36 Median gjeldsgrad – boliglån

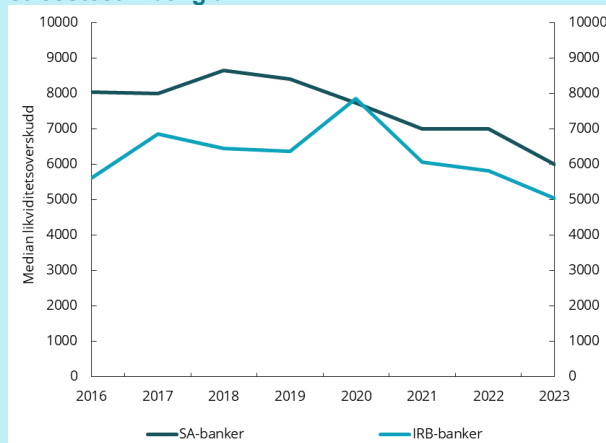
Gruppene er delt inn etter hvorvidt banken har IRB-tillatelse eller ikke, men det er ikke gitt at IRB-metoden er brukt på lånene som er rapportert inn i boliglånsundersøkelsen. Kilde: Finanstilsynet

Figur 37 Median belåningsgrad – boliglån

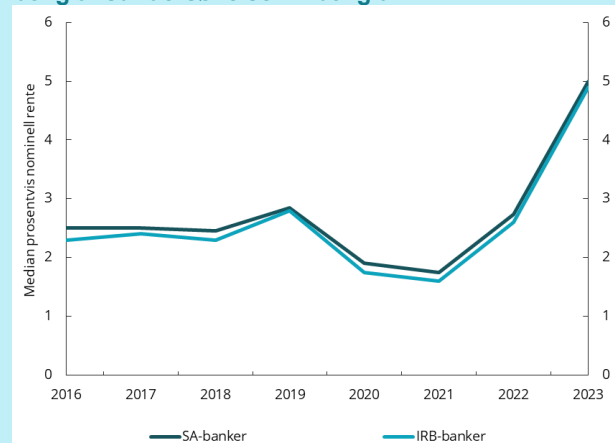
Gruppene er delt inn etter hvorvidt banken har IRB-tillatelse eller ikke, men det er ikke gitt at IRB-metoden er brukt på lånene som er rapportert inn i boliglånsundersøkelsen. Kilde: Finanstilsynet

Figur 38 Median likviditetsoverskudd etter stresstest – boliglån

Gruppene er delt inn etter hvorvidt banken har IRB-tillatelse eller ikke, men det er ikke gitt at IRB-metoden er brukt på lånene som er rapportert inn i boliglånsundersøkelsen. Kilde: Finanstilsynet

Figur 39 Median nominell rente – boliglånsundersøkelsen – boliglån

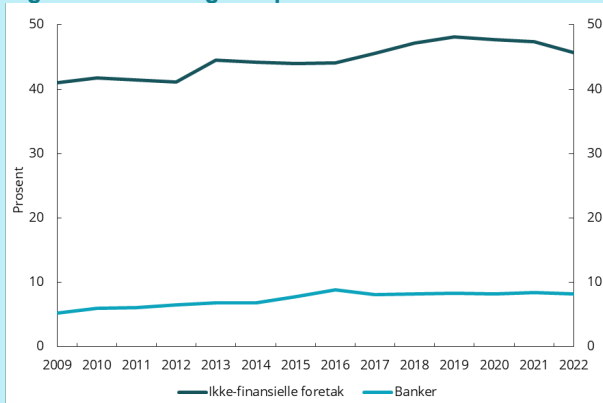
Gruppene er delt inn etter hvorvidt banken har IRB-tillatelse eller ikke, men det er ikke gitt at IRB-metoden er brukt på lånene som er rapportert inn i boliglånsundersøkelsen. Kilde: Finanstilsynet

Kapitalandel i banker og ikke-finansielle foretak

Internasjonalt og i Norge debatteres det om innretningen av kapitalkrav er konkurransevridende, og i hvilken grad høyere egenkapitalkrav i banker bidrar til å øke bankenes gjennomsnittlige kapitalkostnad, trekke utlånsrentene opp og dempe kredittvekst, realinvesteringer og konsum.

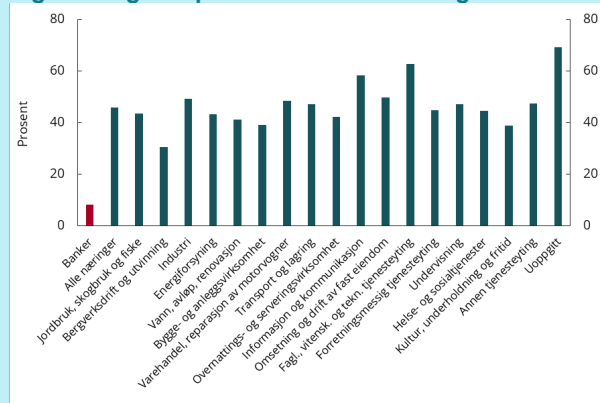
Egenkapitalandelen varierer betydelig på tvers av næringer og størrelsen på foretak. Banker skiller seg likevel ut med en svært lav egenkapitalandel, se figur 40 og 41.

Figur 40 Samlet egenkapitalandel

Kilder: Finanstilsynet og Statistisk sentralbyrå

Figur 41 Egenkapitalandel i ulike næringer i 2022

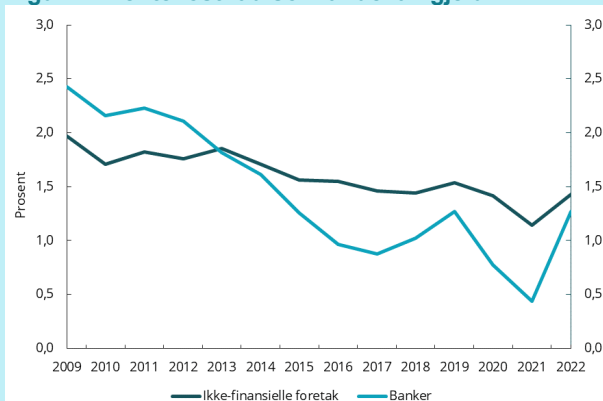

Kilder: Finanstilsynet og Statistisk sentralbyrå

Det er flere vesentlige forskjeller mellom banker og ikke-finansielle foretak som kan ha betydning for deres tilpasning. Størstedelen av norske bankers gjeld består av innskudd fra publikum, som utgjør et gode for innskytterne utover avkastningen de gir, blant annet gjennom verdioppbevaring og betalingstransaksjoner. Samfunnet er avhengig av at bankene er stabile og solide, og deler av bankenes gjeld er derfor dekket av en innskuddsgarantiordning. I tillegg kan det være forventninger om at bankene vil få hjelp av myndighetene i en krise.

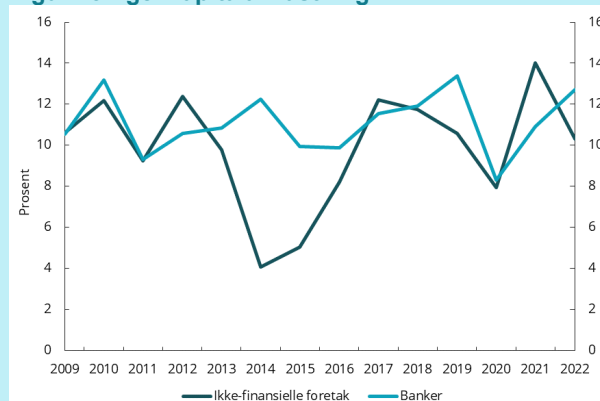
Bankene kan dra fordel av slike eksplisitte og implisitte garantier i form av lavere risikopremier på bankenes gjeld enn hva som ville ha vært tilfellet uten disse garantiene. Dette gjør gjeld til en billigere form for finansiering for bankene enn egenkapital og kan gi incentiver til å velge en lavere egenkapitalandel. Data fra Statistisk sentralbyrå viser at rentekostnader som andel av gjeld har vært lavere i bankene enn i de ikke-finansielle foretakene i årene etter finanskrisen, se figur 42. Utviklingen må trolig ses i sammenheng med høy lønnsomhet og økt soliditet. Siden 2013 har bankenes rentekostnader som andel av gjeld vært 38 basispunkter lavere enn for de ikke-finansielle foretakene. Samtidig har egenkapitalavkastningen, målt som resultat etter skatt på egenkapital, vært på et tilsvarende nivå for banker som for ikke-finansielle foretak, se figur 43.

Figur 42 Rentekostnad som andel av gjeld

Gjeldsposter som ikke er rentebærende, er utelatt. Kilder: Finanstilsynet og Statistisk sentralbyrå

Figur 43 Egenkapitalavkastning

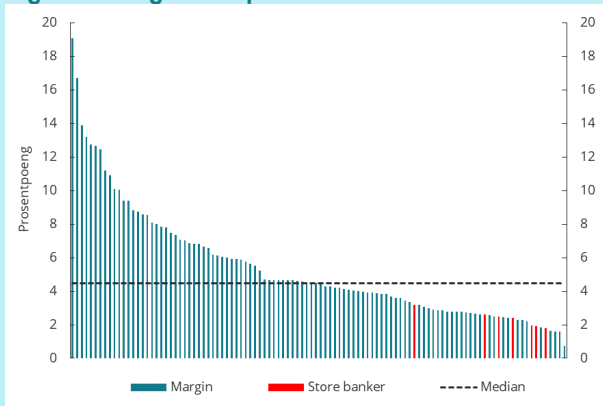

Årlig egenkapitalavkastning etter skatt. Kilder: Finanstilsynet og Statistisk sentralbyrå

De betydelige samfunnsmessige kostnadene av en soliditetskrise i banksystemet, samt vridningen i bankenes insentiver fra egenkapitalfinansiering til gjeldsfinansiering, er de viktigste argumentene for å ha minstekrav til kapital i banker. Bankene tilfredsstillte kapitalkravene med en margin, se figur 44.

Figur 44 Margin til kapitalkrav

Per 31. mars 2024. Kilde: Finanstilsynet

STRESSTEST AV NORSKE BANKER

Finanstilsynet gjennomfører årlige stresstester for å vurdere norske bankers soliditet ved et alvorlig økonomisk tilbakeslag. Stresstesten for 2024 viser at kapitaldekningen i mange norske banker kan falle under kravet til ren kjernekapital i et kraftig stress, selv om motsyklisk kapitalbuffer skulle settes ned til null. Det er særlig økte tap på utlån til bedrifter og personer som bidrar til å svekke soliditeten i bankene.

Bakgrunn for stresstesten

I Finanstilsynets årlige soliditetsstresstester anslås virkningen på bankenes resultater og kapitaldekning av ulike negative hendelser. Beregningene belyser hvor godt bankene vil klare seg gjennom slike scenarioer. I utformingen av stresstestene er samspillseffektene mellom ulike risikoer i bankene og i økonomien som helhet forsøkt fanget opp. Beregningene bygger på den enkelte banks regnskap og eksponeringer. Framskrivningene er gjort ved bruk av den makroøkonometriske modellen NAM-FT.²⁷

Vurderingene i dette kapittelet tar utgangspunkt i et basisscenario og et stressscenario. De to scenarioene beskriver mulige utviklingsbaner for norsk økonomi fra 2024 til 2028. Scenarioene er ikke prognoser for utviklingen framover. Sannsynligheten for at stressscenarioet skal inntreffe, er forholdsvis lav, men ikke null. Årets stresstest har likhetstrekk med scenarioene i de tre foregående års stresstester og med scenarioet i årets stresstest fra Den europeiske forsikringstilsynsmyndigheten (EIOPA).

Utviklingen i norsk økonomi

Basisscenarioet

I basisscenarioet forutsettes utviklingen i norsk økonomi i store trekk å følge prognosene til Statistisk sentralbyrå i Økonomiske analyser 1/2024 og Norges Bank i Pengepolitisk rapport 1/2024, se tabell 1.

Tabell 1 Utviklingen i viktige utenlandske variabler. Årlig vekst i prosent om ikke annet framgår

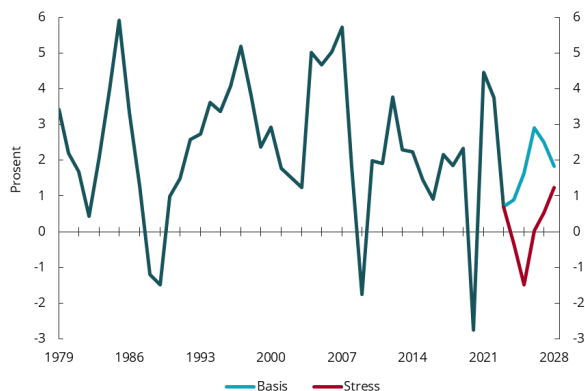
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Utenlandske konsumpriser (handelsvektet)	Basis	6,6	2,2	1,8	2,0	2,0	2,0
	Stress	6,6	7,9	5,0	4,5	3,5	3,0
Europeisk 3 md. pengemarkedsrente (Euribor, nivå)	Basis	3,4	3,6	2,6	2,4	2,4	2,4
	Stress	3,4	5,7	6,5	6,4	5,4	4,4
Oljepris i USD (nivå)	Basis	83	80	76	73	71	70
	Stress	83	90	100	90	80	80
Eksportmarkedsindikator (handelsvektet)	Basis	0,8	1,8	1,9	3,7	3,8	2,0
	Stress	0,8	-8,0	-7,0	-3,0	-1,5	0,0

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

I basisscenarioet fortsetter prisveksten å gå ned og er nær sentralbankens inflasjonsmål ved slutten av framskrivingsperioden. Det er lagt til grunn at styringsrenten vil bli satt ned som det framgår av Norges Banks rentebane i Pengepolitisk rapport 1/2024. Etter en svak utvikling i norsk økonomi i 2023 er det ventet at veksten i BNP for Fastlands-Norge tar seg opp framover, men forblir under trend fram til 2026, se figur 45. Arbeidsledigheten (AKU) stiger til et noe høyere nivå enn det historiske gjennomsnittet, se figur 46. Utviklingen i offentlig etterspørsel er forutsatt å følge Statistisk sentralbyrås prognoser. Det ventes moderat vekst i boligprisene i framskrivingsperioden, mens prisene på næringseiendom faller videre i 2024 og 2025 før de stiger mot slutten av perioden, se figur 47 og 48.

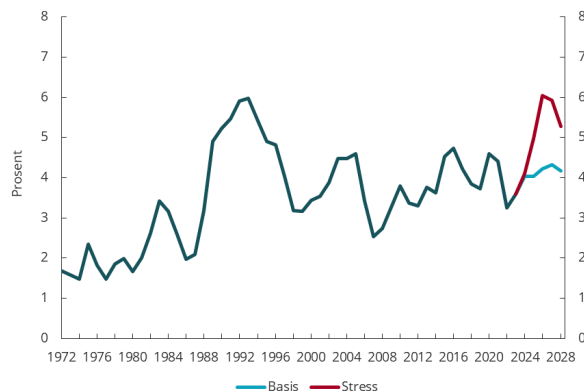
²⁷ NAM-FT er basert på modellen Norwegian Aggregate Model (NAM) og er særlig utviklet for stresstesting av banker og analyser av finansiell stabilitet. NAM er utviklet av professor Gunnar Bårdsen (NTNU) og professor Ragnar Nymoene (Universitetet i Oslo). Dokumentasjon av NAM finnes på [Normetrics.no](https://normetrics.no).

Figur 45 BNP Fastlands-Norge, vekst år/år

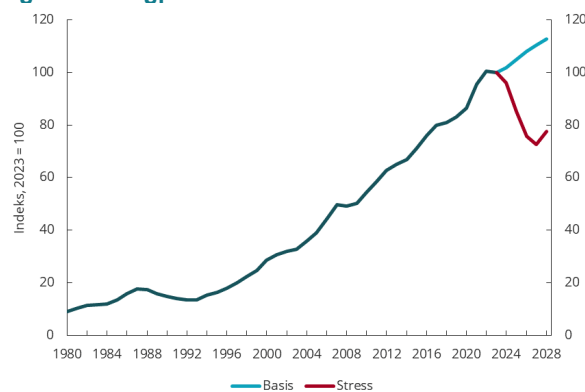
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Figur 46 Arbeidsledighet (AKU)

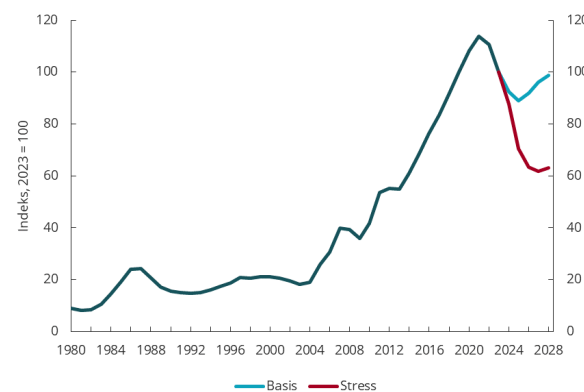
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet.

Figur 47 Boligpriser

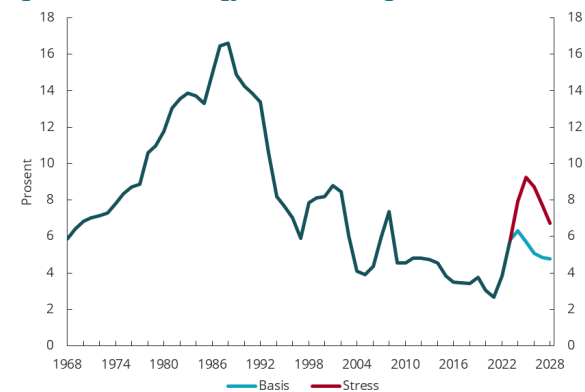
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Figur 48 Næringseiendomspriser

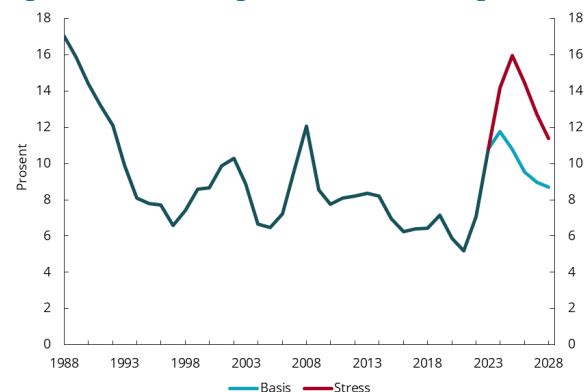
Kilder: Dagens Næringsliv, OPAK, Entra og Finanstilsynet

Figur 49 Bankenes gjennomsnittlige utlånsrente

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Figur 50 Husholdningenes rentebelastning*

*Rentebelastning er renteutgifter i prosent av summen av renteutgifter og disponibel inntekt utenom aksjeutbytte. Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Bankenes gjennomsnittlige utlånsrente stiger i basisscenarioet med 0,5 prosentpoeng det første året til 6,3 prosent, og går deretter ned om lag 1,5 prosentpoeng, se figur 49. Som følge av høy gjeld og høyere renter øker husholdningenes rentebelastning til nesten 12 prosent i 2024. Etter det avtar rentebelastningen til i underkant av 9 prosent i 2028, se figur 50. I framskrivingsperioden er veksten i husholdningenes disponible inntekt høyere enn kredittveksten, og gjeldsbelastningen går derfor ned fra 238 prosent i 2023 til 205 prosent i 2028. Bankenes tap på utlån holder seg lave gjennom framskrivingsperioden, både i personmarkedet og i bedriftsmarkedet.

Om stresstesting

Det er bred enighet om viktigheten av et solid banksystem og om at det krever både nødvendig egenkapital og god styring og kontroll i den enkelte bank. Samtidig er det vanskelig å identifisere relevante risikofaktorer og å anslå hvor stor risikoen egentlig vil være i årene framover. Erfaringer viser at kriser kan komme brått. Forebygging av kriser må derfor gjøres i gode tider.

I banknæringen er systemrisikoen høy. Det henger sammen med høy gjeldsgrad, eksponering mot samme risikofaktorer og nære sammenbindinger mellom finansforetakene. Siden risikomålinger og risikosensitive kapitalkrav er beheftet med betydelig usikkerhet og ikke fanger opp alle relevante risikofaktorer, må bankene selv og tilsynsmyndighetene utøve en betydelig grad av skjønn i vurderingen av bankenes kapitalbehov.

Stresstesting av bankenes resultater og kapitaldekning supplerer tradisjonelle risikomålinger og beregninger av risikovekter. Mens risikomålingssystemer er basert på forutsetninger om sannsynlighetsfordelingene til risikofaktorer, er et viktig moment ved stresstesting ikke å legge til grunn forutsetninger om at risikofaktorene følger gitte sannsynlighetsfordelinger. Begrunnelsen er at en vesentlig del av usikkerheten ikke kan modelleres i den forstand at det ikke kan knyttes sannsynligheter til utfall.

Formålet med stresstester er å vurdere konsekvensen av en samling hendelser som har lav sannsynlighet for å inntreffe og ikke i tilstrekkelig grad fanges opp i risikomålingssystemer, men som likevel ofte kan kjennes igjen fra historien i en eller annen kombinasjon. Kriser i det finansielle systemet har inntruffet til tross for at sannsynligheten på forhånd har vært vurdert som svært lav. Ved et alvorlig tilbakeslag i norsk økonomi vil myndighetene vurdere finans- og pengepolitiske tiltak og eventuelt andre tiltak for å dempe nedgangen og motvirke uheldige virkninger i økonomien og det finansielle systemet. Det faller utenfor formålet med en stresstest å vurdere hvilke myndighetstiltak som bør eller kan iverksettes under et stressscenario for å dempe utslagene.

I Finanstilsynets vurderinger av bankenes kapitalbehov inngår et betydelig element av skjønn. Det er utviklet referansemodeller til hjelp i fastsettingen av kapitalkrav knyttet til risiko som ikke fullt ut fanges opp av kapitalkravene under pilar 1. Stresstestverktøyet til Finanstilsynet benyttes både i vurderinger av finansiell stabilitet og i vurderinger av kapitalbehovet i enkeltbanker.

Stressscenarioet

I stressscenarioet forutsettes det at en eskalering av geopolitiske konflikter fører til forstyrrelser i forsyningskjedene og økte råvarepriser. Dette bidrar til ytterligere inflasjonspress. Inflasjonen internasjonalt (handelsvektet) forutsettes å stige fra 6,6 prosent i 2023 til 7,9 prosent i 2024, se tabell 1. Sentralbankene antas å sette styringsrentene opp for å dempe prisveksten. Det gir høyere markedsrenter, reprising i finans- og eiendomsmarkedene og et realøkonomisk tilbakeslag internasjonalt. Styrings- og markedsrenter forblir høye²⁸ gjennom framskrivingsperioden fordi prisveksten forutsettes å bli liggende over sentralbankenes inflasjonsmål som følge av lønns- og prisspiraler.

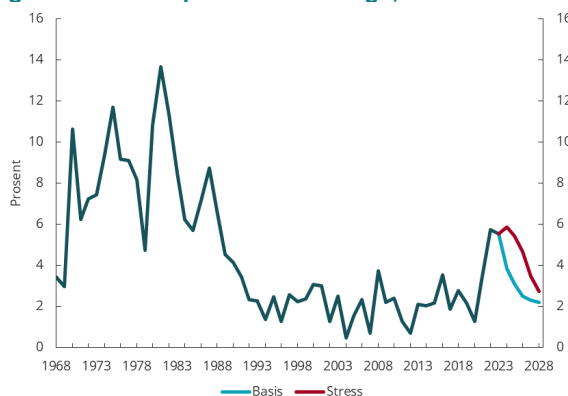
Utviklingen i Norge gjenspeiler i stor grad utviklingen internasjonalt. Lavere utenlandsk etterspørsel, økte priser og høyere renter fører norsk økonomi inn i en resesjon med nedgang i fastlands-BNP og sterk vekst i arbeidsledigheten. Inflasjonen øker i stressscenarioet fra 5,5 prosent i 2023 til 5,9 prosent i 2024, se figur 51. Den norske pengemarkedsrenten (3 md. Nibor) stiger fra 4,2 prosent i 2023 til 8,9 prosent i 2025.

Bankenes gjennomsnittlige utlånsrente øker fra 5,8 prosent i 2023 til 9,3 prosent i 2025, se figur 49. En slik renteøkning får store konsekvenser for norske husholdninger som følge av det høye gjeldsnivået og fordi over 95 prosent av husholdningenes gjeld har flytende rente. Husholdningenes rentebelastning øker fra 10,8 prosent i 2023 til 16,0 prosent i 2025, se figur 50. Dette er høyere enn

²⁸ Sammenlignet med gjennomsnittet i perioden fra 2015 til 2021.

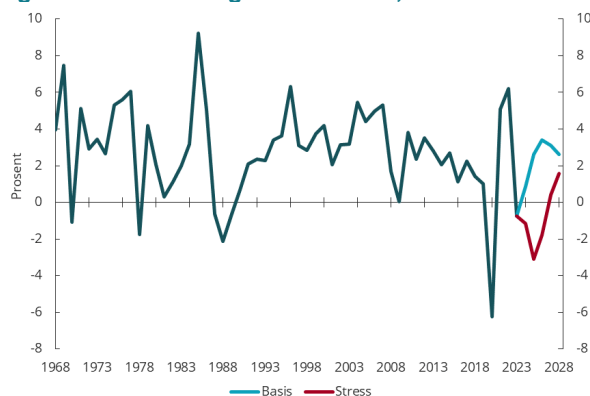
rentebelastningen under den globale finanskrisen, men noe lavere enn nivået på slutten av 1980-tallet. Rentebelastningen forblir høy, selv om den synker til 11,4 prosent i 2028. Den høye rentebelastningen sammen med høy inflasjon gir et fall i husholdningenes disponible realinntekt i 2025. Rentebelastningen for bedrifter øker fra 13,6 prosent i 2023 til 21,2 prosent i 2025.

Figur 51 Konsumprisindeks i Norge, vekst år/år

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Figur 52 Husholdningenes konsum, vekst år/år

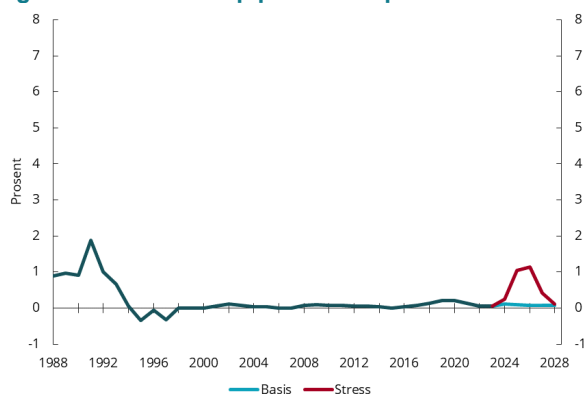
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finanstilsynet

Husholdningenes gjeldsvekst er lavere enn inntektsveksten i framskrivingsperioden, og gjeldsbelastningen reduseres med 40 prosentpoeng i stressscenarioet, til 198 prosent i 2028.

Økte renter, boligprisedgang og svak realinntektsvekst blant husholdningene fører til kraftig innstramning i det private konsumet, som faller med til sammen 6 prosent fra 2023 til 2026, se figur 52. Sammen med en nedgang i fastlandsinvesteringer og eksport av tradisjonelle varer og tjenester bidrar dette til en svært svak utvikling i den økonomiske aktiviteten i Norge. Offentlig etterspørsel, investeringer på norsk sokkel og eksport av olje og gass holdes uendret fra basisscenarioet. BNP for Fastlands-Norge faller med 2 prosent fra 2023 til 2025, for så å øke til omtrent samme nivå som i 2023 ved utgangen av framskrivingsperioden, se figur 45. Arbeidsledigheten (AKU) øker fra 3,6 prosent i 2023 til 6,0 prosent i 2026, se figur 46.

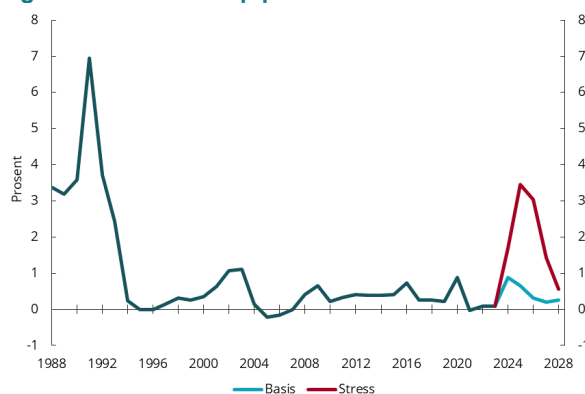
Tilbakeslaget i norsk økonomi gir et markert fall i bolig- og næringseiendomsprisene. Regnet som endring i årlige gjennomsnitt faller boligprisene nominelt med 27 prosent fra 2023 til bunnen i 2027 og næringseiendomsprisene med 38 prosent, se figur 47 og 48.²⁹ Samlet er det en nedgang på 49 prosent i det norske aksjemarkedet fra 2023 til 2025.

Figur 53 Bankenes tap på utlån til personer

Kilde: Finanstilsynet

Figur 54 Bankenes tap på utlån til bedrifter

Kilde: Finanstilsynet

Bankenes tap på utlån både til personer og til bedrifter øker i stressscenarioet. Tapene øker mest og er størst i bedriftsmarkedet, se figur 53 og 54. Akkumulert over perioden utgjør tap på utlån til bedrifter 10,2 prosent av utlånene. For utlån til personer er akkumulerte tap 3,0 prosent. Tapene i

²⁹ Til sammenligning falt boligprisene i Norge med 24 prosent nominelt (målt som endring i årgjennomsnitt) fra 1987 til 1992. I samme periode falt prisene på kontorlokaler med 40 prosent.

stressscenarioet er høye, men klart lavere enn bankenes tap under bankkrisen på begynnelsen av 1990-tallet. I femårsperioden fra 1988 til 1992 var bankenes tap på utlån til bedrifter 20,8 prosent, og tap på utlån til personer utgjorde 5,7 prosent.

I den makroøkonomiske modellen NAM-FT er bankenes tap på utlån estimert på grunnlag av historiske data som dekker perioden 1987 til 2023. Husholdningenes gjeld er vesentlig høyere enn under den norske bankkrisen i begynnelsen av denne perioden. I stressscenarioet stiger husholdningenes rentebelastning til et nivå som ikke er observert siden slutten av 1980-tallet, samtidig som arbeidsledigheten stiger. Bankenes tap på utlån til husholdninger kan i et slikt scenario bli større enn det framskrivingene viser. Også tap på utlån til ikke-finansielle foretak kan bli høyere enn i stressscenarioet.

Bankenes resultater i basisscenarioet

I basisscenarioet har bankene de neste årene stabilt god inntjening med lave utlånstap. Bankenes netto renteinntekter i prosent av forvaltningskapitalen faller det første året i framskrivingsperioden som følge av varslingsfristen for renteøkninger på utlån til personkunder. Nettorenten antas videre å gradvis falle ned til siste fem års gjennomsnitt i løpet av framskrivingsperioden.

Samlet bidrar utviklingen til stabil og økende lønnsomhet og overskudd i banksektoren. Det vil isolert sett styrke bankenes kapitaldekning. Økte utlån gir samtidig en økning i bankenes risikovektede eksponeringer.

Bankenes samlede kapitaldekning øker i basisscenarioet. Det forutsettes at bankene deler ut 50 prosent av årlig overskudd i utbytte. For 17 av de største bankkonsernene samlet (omtalt som makrobanken) går ren kjernekapitaldekning opp fra 18,0 prosent ved utgangen av 2023 til 18,8 prosent ved utgangen av 2028. Dersom utbyttegraden settes til 80 prosent av årlig overskudd, gir basisscenarioet en ren kjernekapitaldekning på 16,2 prosent i 2028.

Bankenes resultater i stressscenarioet

Forutsetninger for stresstesten

I stressscenarioet blir bankenes resultater svekket av reduserte inntekter og store utlånstap. Bankenes utlånsrenter stiger i takt med økningen i styrings- og markedsrenter i Norge og internasjonalt. Bankenes finansieringskostnader øker også ettersom markeds- og innskuddsrentene stiger. Bankenes rentenetto i 2023 var svært høy. Det er lagt til grunn at rentenettoen for samtlige banker reduseres, slik at makrobanken får en rentenetto tilsvarende siste fem års gjennomsnitt i framskrivingsperioden.

Varslingsfristen for renteøkninger på personlån bidrar til å svekke rentenettoen i år med sterk renteoppgang. Det er lagt til grunn at bankenes provisjonsinntekter går ned med 20 prosent som følge av lavere aktivitetsnivå i økonomien, mens administrasjonskostnadene følger utviklingen i generelle lønnskostnader. Videre forutsettes det at bankene ikke har inntekter fra utbytter eller gevinster av sikringsforretninger gjennom framskrivingsperioden.

I stresstesten er det tatt hensyn til markedsrisiko og operasjonell risiko i bankene. Økte kredittrisikopåslag, nedgang i aksjemarkedene og fallende eiendomspriser leder til et negativt resultatbidrag i de første årene av stresstesten (markedsrisiko). I tråd med metodikken i stresstesten fra Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) er tap som følge av operasjonell risiko fastsatt som en andel av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK).³⁰

De fleste bankene får i stressscenarioet underskudd i 2025 og 2026. Det er forutsatt at 50 prosent av resultat etter skatt utdeles som utbytte for år med overskudd. Videre legges det til grunn at det ikke skytes inn ny egenkapital.

³⁰ EBAs stresstest går over tre år. I Finanstilsynets stresstest er tapene fordelt over fem år og utgjør derfor en svakere årlig stressfaktor.

Fordeling av utlånstap mellom banker

Bankenes totale tap på utlån til henholdsvis personkunder og ikke-finansielle foretak blir beregnet i Finanstilsynets makromodell NAM-FT. I modellen beregnes tap i prosent av total utlånseksponering for hvert av årene 2024–2028. Videre framskrives bankenes utlån til henholdsvis personkunder og ikke-finansielle foretak. Den årlige tapsprosenten multiplisert med den totale utlånseksponeringen utgjør bankenes totale utlånstap i kroner. De totale utlånstapene fordeles mellom bankene ved å vekte bedriftsporteføljen med estimert kredittrisiko i de ikke-finansielle foretakene fra SEMKO-modellen og personkundeporteføljen med den enkelte banks andel av totale utlån til personkunder.

SEMKO er Finanstilsynets konkurs- og misligholdsanssynlighetsmodell. I SEMKO estimeres konkurssannsynlighet (PB) for ikke-finansielle foretak fordelt på ti næringsgrupper som en funksjon av årsregnskapene, foretaksinformasjon og makroøkonomiske størrelser. Ved å benytte anslag fra NAM-FT på de makroøkonomiske størrelsene i 2024–2028 og foretakenes siste regnskapstall, framskrives PB-ene i både basis- og stressscenarioet. PB-ene blir oppskalert til misligholdsanssynligheter (PD-er) ved å kalibrere dem mot bankenes gjennomsnittlige PD-er per næring ved utgangen av 2023.

I tidligere stresstester ble bankenes beregningsgrunnlag framskrevet kun med kredittvekstanslagene fra NAM-FT. I årets stresstest er det i tillegg gjort en teknisk framskrivning av kapitaldekningen hvor bankenes beregningsgrunnlag øker mer enn kredittvekstanslagene. Formålet er å illustrere at bankenes kapitaldekning også er følsom for forutsetninger om utviklingen i det risikovektede beregningsgrunnlaget. I et kraftig stress som varer over flere år, kan risikovektene også øke. Det er vanskelig å anslå nøyaktig hvordan beregningsgrunnlaget vil utviklet seg i et stress. Tilleggsberegningen bidrar til å illustrere at utfallsrommet er stort.

Se også [Finansielt utsyn juni 2021](#) for en beskrivelse av metodikken for tapsfordeling mellom bankene.

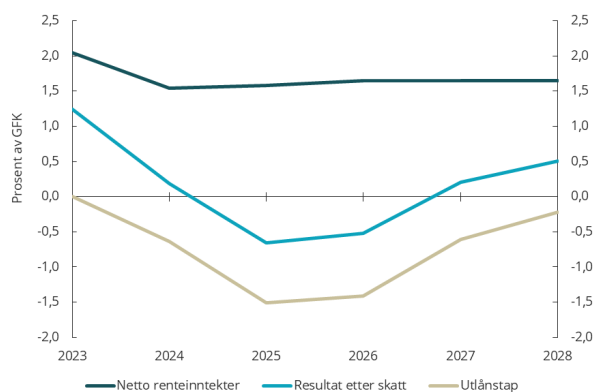
Stresstestresultatene for norske bankkonsern

Finanstilsynets stresstest omfatter samtlige norske banker. Nedenfor drøftes først utviklingen for makrobanken og bankene som inngår i den. Filialer av utenlandske bankkonsern inngår ikke i utvalget.

Bankkonsernernes viktigste inntektskilde, netto renteinntekter, faller fra 2,05 prosent av GFK i 2023 til 1,54 prosent i 2024 og 1,58 prosent i 2025, for deretter å øke til 1,65 prosent ved utgangen av framskrivingsperioden, se figur 55. Som framhevet over er det lagt til grunn at rentenettoen for samtlige banker reduseres slik at makrobanken får en rentenetto tilsvarende siste fem års gjennomsnitt i framskrivingsperioden. Redusert rentenetto, fall i provisjonsinntekter og økte administrasjonskostnader bidrar til å legge press på bankenes inntjening. Når den økonomiske situasjonen forverres og utlånstapene øker, får de fleste banker negativt resultat. Det reduserer bankenes egenkapital. Utslaget dempes av at bankene har god lønnsomhet i starten av perioden.

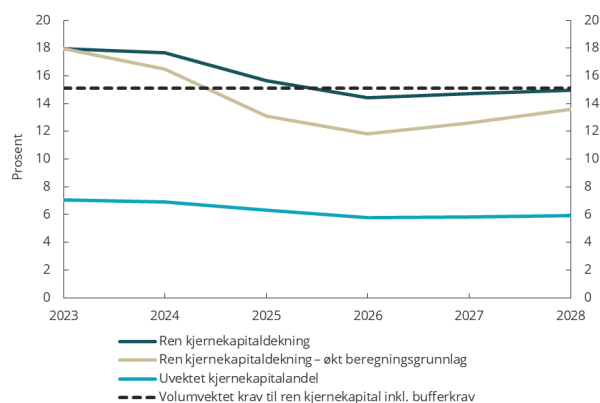
Tap på utlån til bedriftsmarkedet øker fra nær null i 2023 til 3,2 prosent av samlede utlån til sektoren i 2025. For utlån til husholdninger, som utgjør den største delen av bankenes utlånportefølje, øker tapene til 1,0 prosent av samlede personmarkedslån i 2025. Det bidrar til at bankkonsernernes resultat etter skatt svekkes fra 1,2 prosent av GFK i 2023 til minus 0,7 prosent i 2025 og minus 0,5 prosent i 2026. I stressscenarioet faller ren kjernekapitaldekning for bankkonsernene fra 18,0 prosent ved inngangen til perioden til 14,6 prosent i 2026. Reduksjonen skyldes hovedsakelig negativt resultat drevet av store utlånstap og svekket inntjening før tap. Dersom beregningsgrunnlaget øker som følge av en økning i risikovektene, faller ren kjernekapitaldekning til 11,8 prosent, se figur 56.

Figur 55 Resultat og viktigste resultatkomponenter. Norske bankkonsern. Stressscenario

Kilde: Finanstilsynet

Figur 56 Utvikling i kapitaldekning. Norske bankkonsern. Stressscenario

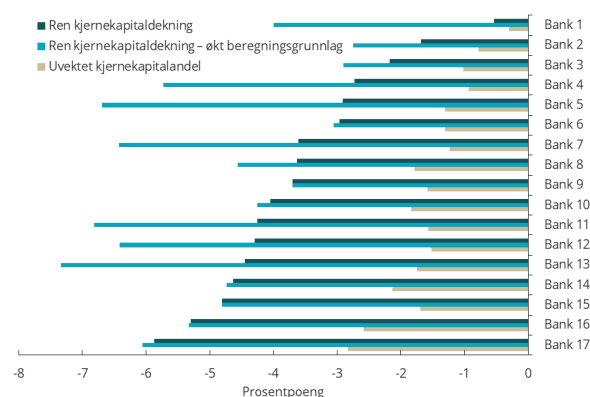

Kilde: Finanstilsynet

Ti av 17 bankkonsern har ren kjernekapital som ikke dekker samlet kapitalkrav (minstekrav, bufferkrav og pilar 2-krav) gjennom hele stressperioden. Dersom det forutsettes at motsyklisk kapitalbuffer reduseres til null, vil fire av 17 bankkonsern ikke tilfredsstille minstekravet og bufferkravet til ren kjernekapital i stressscenarioet. Dersom beregningsgrunnlaget øker som følge av økte risikovekter, vil 13 av 17 bankkonsern ikke tilfredsstille minstekravet og bufferkravet til ren kjernekapital. Gitt at motsyklisk kapitalbuffer settes til null, reduseres det til ti bankkonsern.

Det er store forskjeller mellom bankene i hvor mye kapitaldekningen faller i stresset, se figur 57. Forskjellene forklares hovedsakelig av hvor mye utlån til ikke-finansielle foretak utgjør av den enkelte banks totale utlån og hvor høy kredittrisikoen er på disse utlånene³¹. For flere av bankene er nedgangen i kapitaldekningen så stor at markedsuroen kan bli forsterket og tilliten til enkeltbanker og grupper av banker svekket. En slik utvikling vil kunne føre til ytterligere nedgang i kredittgivingen og enda høyere risikopremier på bankenes finansiering. Denne typen dynamikk er ikke modellert og inngår derfor ikke i beregningene. Den uvektede kjernekapitaldekningen (leverage ratio) for bankkonsernene faller fra 7,0 prosent i 2023 til 5,8 prosent i 2026. Ingen av bankkonsernene bryter minimumskravet til uvektet kjernekapitaldekning på 3 prosent i scenarioet.

Figur 57 Endring i kapitaldekning fra 2023 til minimumspunktet. Norske bankkonsern. Stressscenario

Kilde: Finanstilsynet

Øvrige norske banker

Øvrige norske banker (82 banker) omfatter i hovedsak mindre og mellomstore sparebanker. Soliditeten i disse bankene stresstestes på enkelt-selskapsnivå (morbank). Det legges til grunn de samme makrosenarioene og den samme metodikken som for bankkonsernene.

³¹ Målt med SEMKO, for mer om SEMKO se boks "Fordeling av utlånstap mellom banker".

Det samlede resultatet til de mindre norske bankene svekkes kraftig de tre første årene i stressscenarioet. Økte tap på utlån til personkunder driver deler av svekkelsen, mens økningen i tap på utlån til ikke-finansielle foretak står bak størsteparten av nedgangen. Utlånstap til ikke-finansielle foretak er generelt høyere som andel av utlån til ikke-finansielle foretak for de mindre bankene enn for de store bankene.

De mindre og mellomstore bankene har samlet høyere ren kjernekapitaldekning enn de større bankene ved inngangen til stressperioden (21,1 prosent). I stressscenarioet faller denne til 15,8 prosent i 2026, og med økt beregningsgrunnlag faller den til 12,9 prosent. Dette året vil 37 av de 82 bankene ikke oppfylle det samlede kapitalkravet. Dersom motsyklisk kapitalbuffer settes til null, vil 23 av bankene ikke oppfylle kravet. Tilsvarende vil 45 av bankene falle under det samlede kapitalkravet med økt beregningsgrunnlag og 30 av bankene dersom motsyklisk kapitalbuffer i tillegg settes til null.

Forbrukslånsbanker

Det er knyttet usikkerhet til hvordan tapene på forbrukslån vil utvikle seg i en alvorlig krise. Analyser viser at tapene på forbrukslån i normale økonomiske perioder kan være 10–20 ganger større enn på øvrige lån til husholdninger, i hovedsak boliglån. I et stressscenario kan tapene på forbrukslån bli svært høye. Usikkerheten er ekstra stor ettersom Norge ikke har opplevd et kraftig og langvarig økonomisk tilbakeslag med høye tap på utlån til personmarkedet siden bankkrisen på begynnelsen av 1990-tallet. Den gangen var andelen forbrukslån lavere enn i dag.

Fraværet av historiske erfaringer gjør det vanskelig å gjennomføre en scenariobasert stresstest av forbrukslånsbanker. Som i 2023 gjennomføres stresstesten derfor som en "omvendt stresstest" ved å beregne de maksimale tapene som forbrukslånsbankene samlet sett kan bokføre uten å bryte kravene til kapitaldekning. Stresstesten synliggjør bankenes evne til å absorbere tap i en alvorlig krise. Fire banker som ved utgangen av 2023 ble klassifisert som forbrukslånsbanker, er inkludert i Finanstilsynets stresstest.

Akkumulert over stressperioden kan de samlede tapene utgjøre om lag 13,6 prosent av bankenes totale utlån ved inngangen til perioden før bankene samlet bryter kravene til kapitaldekning, dersom motsyklisk kapitalbuffer settes til null. Til sammenligning er de akkumulerte tapene for makrobanken og de mindre sparebankene i stresstesten henholdsvis 5,9 og 7,5 prosent av samlede netto utlån ved inngangen til perioden.

FORSIKRINGSFORETAK OG PENSJONSKASSER

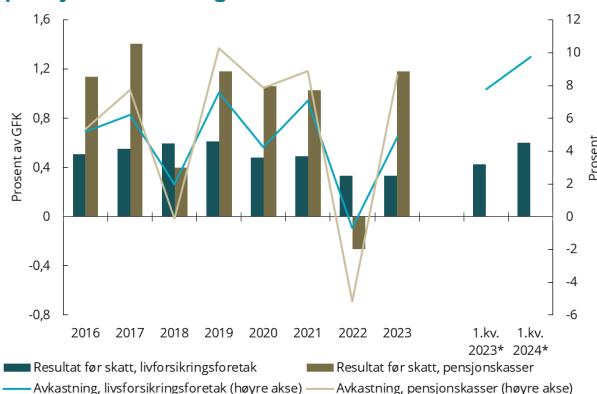
Økt avkastning og god soliditet i pensjonsinnretningene

Positiv utvikling i aksjemarkedene bidro til økt avkastning og bedre resultater i pensjonsinnretningene (livsforsikringsforetak og pensjonskasser) i 2023 sammenlignet med 2022, se figur 58. Økt avkastning fra aksjeinvesteringer og noe høyere renteinntekter ble delvis motvirket av nedskrivninger av eiendomsverdier i 2023, drevet av høyere avkastningskrav som følge av økt rentenivå. Disse nedskrivningene utgjorde 0,7 prosent og 0,4 prosent av totale eiendeler i kollektivporteføljen til henholdsvis livsforsikringsforetak og pensjonskasser. Flere internasjonale aksjemarkeder hadde fortsatt kursoppgang i første kvartal 2024 og bidro til at avkastningen i kollektivporteføljen i livsforsikringsforetakene økte til 9,8 prosent (annualisert) fra 7,8 prosent i samme kvartal i 2023.

Norske forsikringsforetak og pensjonskasser har samlet sett god soliditet. Livsforsikringsforetakenes solvenskapitaldekning økte fra 202 prosent ved innføringen av Solvens II-regelverket 1. januar 2016 til 266 prosent per 31. desember 2023, se figur 59. Økningen i solvenskapitaldekningen i 2023 skyldes blant annet redusert kapitalkrav for markedsrisiko, økt volatilitetsjustering³² og gode resultater.

Formålet med volatilitetsjustering er å dempe effekten på foretakenes solvens av endringer i kredittmarginer i obligasjonsmarkedene som ikke antas å representere reelle endringer i kredittrisiko. Volatilitetsjusteringen øker når kredittpremiene øker og bidrar til bedre samsvar mellom verdisingninger i obligasjoner og i forsikringstekniske avsetninger. Volatilitetsjusteringen for Norge var 27 basispunkter ved utgangen av 2023, en økning fra 5 basispunkter året før. Justeringen medførte en bedring i livsforsikringsforetakenes solvenskapitaldekning på 18 prosentpoeng i 2023, sammenlignet med en bedring på 5 prosentpoeng året før. I første kvartal 2024 ble solvenskapitaldekningen ytterligere styrket, blant annet som følge av at det høyere rentenivået bidro til å redusere verdien av forsikringsforpliktelsene og øke solvenskapitalen.

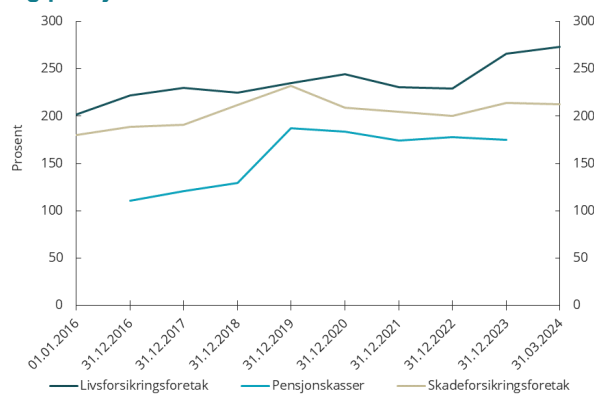
Figur 58 Resultater og avkastning³³ i pensjonsinnretningene

*Annualisert avkastning i kollektivporteføljen.

Kilde: Finanstilsynet

Figur 59 Solvenskapitaldekning i forsikringsforetak og pensjonskasser*

*Krav om en dekningsprosent over 100 for pensjonskassene ble innført 1. januar 2019. Grunnlaget for beregningene ble også endret.

Kilde: Finanstilsynet

Høy eksponering mot alternative og klimasensitive investeringer

Livsforsikringsforetakenes totale investeringer utgjorde 2 233 milliarder kroner ved utgangen av første kvartal 2024. Av disse var 734 milliarder kroner i investeringsvalgporteføljen, se figur 60.

Investeringsvalgporteføljens andel av de totale investeringene har økt betydelig de siste årene.

Økningen i andelen stoppet opp i 2022 før den steg videre i løpet av 2023 og i første kvartal 2024 med

³² Flere norske livsforsikringsforetak benytter EIOPAs volatilitetsjusterte rentekurve. Denne har gitt et påslag på den risikofrie renten og bidrar til å øke renten som benyttes for å beregne forsikringsforpliktelsene.

³³ Referansene til bokført og verdjustert avkastning har blitt fjernet i forskrift om beregning av kapitalavkastning i livsforsikrings- og pensjonsforetak som følge av innføringen av forskrift om gjennomføring av regler om bufferfond for private garanterte pensjonsprodukter. Dette medfører at fra og med 1. januar 2024 skal det beregnes kun én avkastning i kollektivporteføljen som tilsvarer tidligere verdjustert avkastning.

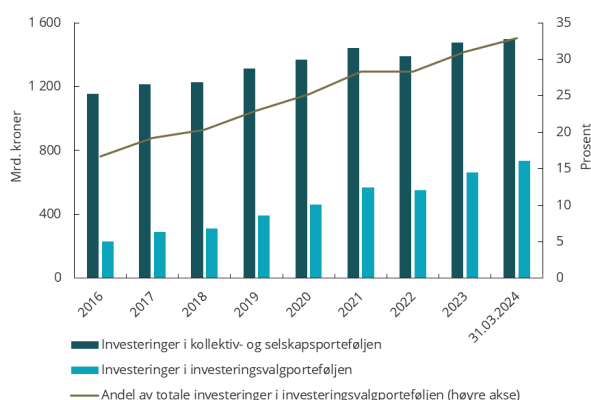
5 prosentpoeng gjennom tilførte midler fra kundene og positiv avkastning i finansmarkedene. Overgangen til innskuddsbaserte ordninger innebærer at medlemmene i pensjonsordningene i økende grad velger allokering og bærer avkastningsrisikoen selv. Aksjer, inkludert aksjefond, utgjør den største andelen av investeringene i investeringsvalgporteføljen med 67 prosent ved utgangen av første kvartal 2024. Siden 2016 har aksjeandelen økt med 13 prosentpoeng.

Alternative investeringer

Livsforsikringsforetakenes investeringer i aksjer (ekskl. eiendom) og obligasjoner samt aksje- og obligasjonsfond utgjør hoveddelen av investeringene i kollektiv- og selskapsporteføljen. Norske livsforsikringsforetak har likevel en betydelig andel i såkalte alternative investeringer,³⁴ som blant annet inkluderer eiendomsrelaterte aksjer, eiendomsfond, aktive eierfond, infrastrukturfond, boliglån og øvrige utlån samt strukturerte og sikrede verdipapirer. Alternative investeringer kan gi høyere avkastning, men også høyere risiko som følge av at de er mer komplekse, vanskeligere å verdsette eller mindre likvide. Kapitalen kan være bundet i flere år uten å gi regelmessige utbetalinger, og i noen tilfeller mottar foretaket betalinger først når investeringene selges. Samtidig kan noen av disse investeringene også gi foretakene en ønsket langsiktig eksponering og stabile kontantstrømmer.

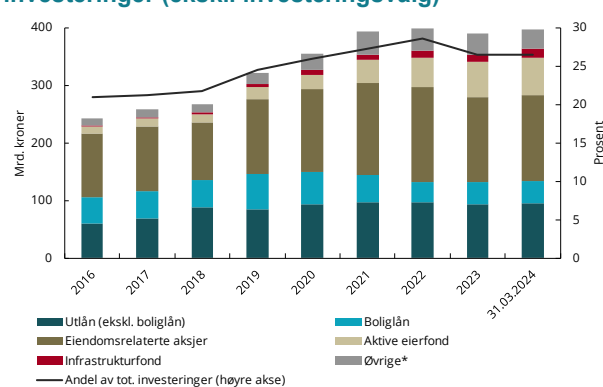
Såkalte alternative investeringer utgjorde 26 prosent av livsforsikringsforetakenes samlede investeringer i kollektiv- og selskapsporteføljen ved utgangen av første kvartal 2024, se figur 61. En betydelig del av de alternative investeringene er i eiendomsrelaterte aksjer og utlån, og majoriteten av utlånene er til norske kommuner med lav risiko. Nedgangen i 2023 kom hovedsakelig av fall i verdien på eiendomsaksjer og salg av eiendom. I investeringsvalgporteføljen utgjorde alternative investeringer 5 prosent av investeringene ved utgangen av første kvartal 2024. Andelen har vært relativt stabil de siste årene.

Figur 60 Livsforsikringsforetakenes investeringer

Kilde: Finanstilsynet

Figur 61 Livsforsikringsforetakenes alternative investeringer (ekskl. investeringsvalg)

* Kategorien "Øvrige" inkluderer fast eiendom (unntatt eiendom til eget bruk), eiendomsfond, alternative investeringsfond og strukturerte og sikrede verdipapirer. Kilde: Finanstilsynet

Klimasensitive investeringer

Klimarisiko, som andre typer risiko, påvirker verdien av pensjonsinnretningenes finansielle eiendeler. Foretakene vil være utsatt for fysisk risiko knyttet til klimaendringer og overgangsrisiko knyttet til usikkerhet om klimapolitiske tiltak og overgangen til klimavennlig teknologi.

Norske livsforsikringsforetak har en relativt høy andel av sine investeringer i næringer som anses å bli positivt eller negativt påvirket i en eventuell uordnet overgang til et lavutslippssamfunn. Ved utgangen av første kvartal 2024 hadde norske livsforsikringsforetak over 28 prosent av samlede investeringer i kollektiv- og selskapsporteføljen plassert i det som etter rammeverket til Battiston et al. (2022)³⁵ vurderes å være klimasensitive næringer, se figur 62. Denne andelen har vært økende siden utgangen av 2016, men har falt med 3 prosentpoeng siden utgangen av 2022. En høy andel av disse

³⁴ Alternative investeringer er her definert som i EIOPAs rapport "[Financial Stability Report December 2023](#)".

³⁵ Universität Zürich. Department of Finance. [Climate Policy Relevant Sectors](#).

investeringene er relatert til eiendom, der nedskrivningene i 2023 forårsaker noe av nedgangen. Om man ser bort fra eiendom, har andelen økt noe sammenlignet med 2016 og utgjorde om lag 11 prosent ved utgangen av første kvartal 2024.

Investeringer i grønne obligasjoner

Markedet for grønne obligasjoner har vokst betydelig de siste årene. Midlene som hentes gjennom grønne obligasjoner, skal anvendes til finansiering av investeringer som er bærekraftige eller "grønne". Flere kriterier må være oppfylt for at en obligasjon skal kunne klassifiseres som grønn.³⁶

Livsforsikringsforetakenes investeringer i slike obligasjoner har økt markant, men utgjør fortsatt en begrenset andel av de samlede investeringene i kollektiv- og selskapsporteføljene, se figur 63.

Verdien av grønne obligasjoner i investeringsvalgporteføljen var ved utgangen av første kvartal 2024 3,7 milliarder kroner og utgjorde 0,5 prosent av porteføljen. 83 prosent av de grønne obligasjonene hadde norsk utsteder. Norske livsforsikringsforetak er eksponert mot i underkant av 11 prosent av totale utestående grønne obligasjoner utstedt i Norge.

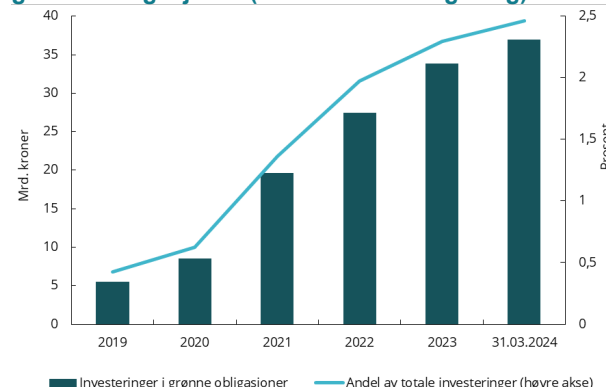
EU vedtok høsten 2023 en forordning om grønne obligasjoner og andre bærekraftrelaterte obligasjoner. Forordningen etablerer en felleseuropeisk standard for obligasjoner for alle utstedere av slike obligasjoner, både i og utenfor den finansielle sektoren. Reglene er forventet å bli innlemmet i EØS-avtalen, og [Finanstilsynet har foreslått](#) at forordningen gjennomføres i norsk rett i verdipapirhandelloven. Den europeiske verdipapir- og markedstilsynsmyndigheten (ESMA) publiserte i mars 2024 en [høring om tekniske standarder](#) med frist 14. juni 2024.

Figur 62 Livsforsikringsforetakenes klimasensitive investeringer (ekskl. investeringsvalg)

Kilde: Finanstilsynet

Figur 63 Livsforsikringsforetakenes investeringer i grønne obligasjoner (ekskl. investeringsvalg)

Kilder: LSEG Datastream og Finanstilsynet

Svakere resultater i skadeforsikringsforetakene

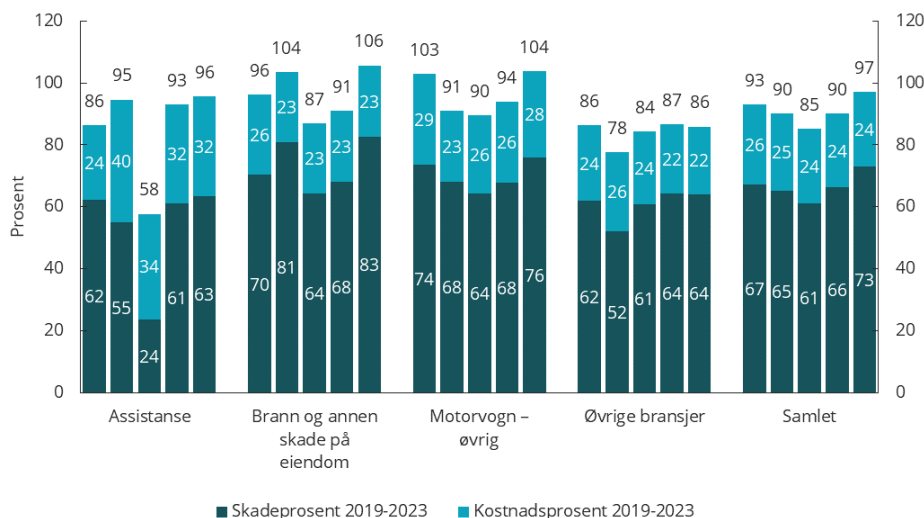
Resultatene i skadeforsikringsforetakene ble negativt påvirket av store natur- og værhendelser gjennom 2023, som naturskaden i Halden i andre kvartal, ekstremværet "Hans" og styrtregnet på Østlandet i tredje kvartal. Kombinert med økt egenregning på alle reassuranseprogrammer ble 2023 et betydelig svakere år resultatmessig for de aller fleste foretak som tilbyr landbaserte forsikringsprodukter. En uvanlig snørik og glatt vinter i fjerde kvartal bidro til ytterligere svekket lønnsomhet, særlig på motorvognproduktet. Samlet kombinertprosent (sum av skade- og kostnadsprosent) for egen regning, det vil si forholdet mellom nettokostnader forbundet med skadeerstatninger og drift og netto premieinntekter, var 97 prosent i 2023, mot 90 prosent i 2022, se figur 64.

Under pandemien reiste folk mindre, og de brukte bilene mindre. Dette førte til betraktelig lavere skadefrekvens uten at premiene ble justert tilsvarende ned, noe som ga økt lønnsomhet for produktene assistanseforsikring (reiseforsikring) og motorvogn. Etter pandemien har skadefrekvensen økt, og foretakene har i tillegg måttet håndtere en mye høyere og raskere kostnadsvekst. Premieøkninger gjennomføres ved fornyelse av forsikringspolicene, som vanligvis forfaller jevnt

³⁶ Jf. Climate bonds "[Explaining climate bonds](#)".

gjennom året, og opptjenes gjennom avtaleperioden. Derfor reflekteres premieøkninger i foretakenes forsikringsresultater gradvis. I første kvartal 2024 var samlet kombinertprosent på 102 prosent, mot 93 prosent i tilsvarende kvartal i fjor. Det er spørsmål om klimaendringene og en høyere andel elbiler (med kraftige motorer) har gitt en varig økning i skadefrekvensene.

Figur 64 Kombinertprosent f.e.r. for skadeforsikringsforetakene samlet*. Utvalgte bransjer

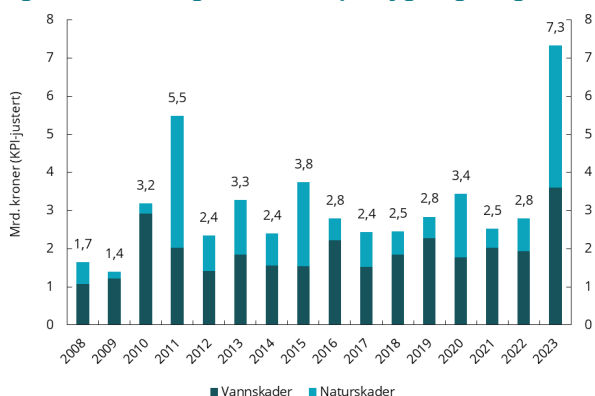
* Assuranceforeningen Skuld har avvikende regnskapsår og er utelatt. Kilde: Finanstilsynet

Historisk høye utbetalinger relatert til vær- og naturskader i 2023

Klimaendringene er allerede merkbare i Norge, og det vil trolig bli varmere og våtere i årene framover. I gjennomsnitt faller det nå 20 prosent mer nedbør årlig i Norge sammenlignet med starten av 1900-tallet.³⁷ Både mengden nedbør og antall dager med nedbør har økt. Styrregn som gir oversvømmelser og overvann, opptrer hyppigere og gir skader på bygg og infrastruktur. Økt nedbør utløser også flom og jordskred. Gjennomsnittstemperaturen har økt og gitt kortere vintre, krypende isbreer og lengre vekstsesong.

I 2023 ble det satt flere varmerekorder globalt, både til lands og til vanns, og verdens meteorologiorganisasjon (WMO) slår nå "rød alarm" om klimaendringene. Ifølge Finans Norge utgjorde summen av alle vær- og naturskader på bygninger og innbo i Norge hele 7,3 milliarder kroner i 2023, opp fra 2,8 milliarder kroner i 2022, se figur 65.³⁸ EIOPA har sendt på høring [forslag til endringer i kapitalkravet for naturkatastroferisiko](#). Her foreslås det blant annet at kapitalkravet for naturkatastroferisiko for Norge og andre land i Norden skal omfatte flomrisiko i tillegg til det gjeldende kravet for stormrisiko.

Figur 65 Natur- og værskader på bygninger og innbo

Kilde: Finans Norge

³⁷ Meteorologisk institutt "[Global oppvarming endrer nedbøren i Norge](#)".

³⁸ Finans Norges "[Klimarapport 2024](#)".

Naturskadeforsikringsordningen

Naturskadeforsikringsordningen sørger for at alle bygninger og løsøre som blir forsikret mot brann, automatisk blir forsikret mot naturskade. Premieraten er den samme for alle forsikringstakere, uavhengig av hvor i Norge den forsikrede er bosatt, til tross for at enkelte områder er langt mer utsatt for naturskader enn andre. Dette setter Norge i en særstilling internasjonalt. I mange land må den enkelte selv sørge for forsikring mot naturskade, og utsatte områder er ikke nødvendigvis ansett som forsikringsbare. Da ekstremværet "Bernd" rammet Tyskland i 2021, var under halvparten av de rammede tilstrekkelig forsikret.³⁹ Det er nå flere steder i Europa hvor man ikke får kjøpt forsikring mot naturskade, blant annet i visse deler av Danmark og ved Themsen i England.⁴⁰

Ved naturskade som dekkes av naturskadeforsikringsordningen i Norge, forholder forsikringstaker seg til sitt forsikringsforetak. Forsikringsforetakene utbetaler skadeoppgjør til sine kunder og rapporterer de samlede skadekostnadene inn til Norsk Naturskadepool, som utligner disse på foretakene basert på markedsandeler. Det er vedtatt endringer i naturskadeforsikringsloven som vil gjelde fra 1. januar 2025. Med nytt regelverk skal det etableres et felles fond forvaltet av Norsk Naturskadepool hvor forsikringsforetakene skal innbetale naturskadekapital. Naturskadekapitalen som bygges opp, og avkastningen av denne skal benyttes til å dekke naturskader.

Ved vær- og klimarelaterte skader som *ikke* dekkes av naturskadeforsikringen (for eksempel vannskader som stopp i avløp, frost eller annen vanninntrenging utenfra), vil det enkelte forsikringsforetak gjøre opp skaden. Også slike skader øker i frekvens og volum. I tillegg finnes det en statlig naturskadeordning som gjelder ved naturskade i tilfeller hvor det ikke finnes et ordinært forsikringstilbud for det som er skadet, eksempelvis ved skade på jordbruks- eller skogsareal, broer eller deler av veinettet.

Insentiver til skadeforebygging

Det har over flere år blitt påpekt, som i [NOU 2019:4 om organiseringen av norsk naturskadeforsikring](#) og [NOU 2018:17 om klimarisiko og norsk økonomi](#), at naturskadeforsikringsordningen i begrenset grad stimulerer til skadeforebyggende tiltak. Manglende insentiver til forebygging kan føre til at tilpasningen til et klima med mer ekstremvær blir mer samfunnsøkonomisk kostbar enn nødvendig. Økte midler til flom- og skredsikring samt vann- og avløpssystemer som er dimensjonert for å kunne ta unna overvann etter styrtregn, anses som en mer bærekraftig løsning. Ifølge regjeringens stortingsmelding [Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn](#) vil regjeringen se på mulighetene for å innrette naturskadeforsikringsordningen slik at den bedre ivaretar hensynet til forebygging, men likevel slik at dette ikke går på bekostning av prinsippet om en solidarisk og lik premiefastsettelse for forsikringskunder i hele landet. I den nyeste stortingsmeldingen [Tryggare framtid – førebudd på flaum og skred](#) peker regjeringen på at de vil styrke forebyggingen av flom og skred. Forebyggingen omfatter både fysiske sikringstiltak og tiltak som kartlegging, arealplanlegging, overvåking og varsling.

Som belyst i forrige utgave av Finansielt utsyn, ga et mer utfordrende reassuransemarked høyere egenregning i 2023 enn i tidligere år. Større og hyppigere klimarelaterte hendelser kan medføre at internasjonale reassurandører i øker prisene ytterligere, som betyr høyere gjenforsikringskostnader for norske forsikringsforetak og høyere forsikringspremier for kundene. Prisen for gjenforsikring av Norsk Naturskadepool økte med hele 34 prosent for 2023.⁴¹

³⁹ Finans Norges "[Klimarapport 2024](#)".

⁴⁰ Gjensidige.no "[Flere tomter uegnet for bygging](#)".

⁴¹ Meld. St. 26 (2022-2023) "[Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn](#)".

Gjenoppbygging i områder berørt av naturskade

Flere norske forsikringsforetak har argumentert mot å sitte med erstatningsansvaret etter store naturskadehendelser, som blant annet etter ekstremværet "Hans" høsten 2023. Dette gjelder også i saker der ansvaret for naturskaden er uklart (menneskeskapte vs. naturskapte hendelser), eller der kommuner har tillatt gjenoppbygging i områder som har vært berørt av naturskade. Gjensidige Forsikring har tidligere søkt regress mot Nord-Fron kommune, som ga byggetillatelse til et hus som på nytt ble tatt av flom. Kommunen ble frifunnet for krav fra Gjensidige om at kommunen skulle holdes erstatningsansvarlig, og Gjensidiges anke til Høyesterett ble avvist.

Skadeforsikringsforetakenes bruk av kunstig intelligens

Den teknologiske utviklingen går raskt, og skadeforsikringsforetakene bruker i økende grad data og avanserte analysemetoder, for eksempel basert på maskinlæring og kunstig intelligens (KI). [Finanstilsynet uttrykte i et brev 5. mars 2024](#) forventninger til foretakenes bruk av avanserte analyser. Finanstilsynet legger til grunn at foretak som anvender avansert teknologi, følger sektorregelverk og relevante retningslinjer og etterlever prinsipper for forsvarlig styring og kontroll.

Bruk av avanserte analysemetoder med økt antall forklaringsvariabler kan gi mer nøyaktig klassifisering av risikodekninger og slik sett bidra til at foretakets premier står i forhold til risikoen som overtas. På den annen side kan dette føre til at enkelte kunder og kundegrupper i praksis utelukkes fra forsikringskollektivet. Det er viktig at foretakene sikrer risikoutjevning mellom medlemmene i et forsikringskollektiv og tar hensyn til finansiell inkludering. Problemstillingen er spesielt relevant for produkter med høy samfunnsnytte eller hvor avslag kan påvirke sårbare kundegrupper særskilt.

Det kan oppstå en ubalanse mellom foretakene, som kan utnytte store mengder data til å prise en risiko, og kundens innsikt og mulighet til å vurdere om denne prisen er rimelig sett i forhold til risiko og tjenester som ytes. Finanstilsynet legger til grunn at foretakene er bevisst denne mulige ubalansen og viser til forsikringsvirksomhetslovens krav om at premiene skal stå i forhold til den risiko som overtas, og de tjenester som ytes. Finanstilsynet legger til grunn at foretakene ikke utvikler en praksis hvor prisen maksimeres ut fra kundens villighet til å betale for forsikringsproduktet. Finanstilsynet forutsetter videre at foretakene sikrer transparens i prisingen og at prisen kan forklares for kunden.

TEMA: MAKROTILSYN

Makrotilsyn for å fremme motstandsdyktighet

Formålet med makrotilsyn og makrotilsynsvirkemidler er å overvåke stabiliteten i det finansielle systemet, redusere risikoen for framtidige kriser i det finansielle systemet og dempe konsekvensene dersom en krise først inntreffer. Kriser i det finansielle systemet kan komme brått, skape stor uro i markedene og spre seg raskt mellom aktører, både nasjonalt og internasjonalt.

Sårbarheter i økonomiene og det finansielle systemet har betydning for hvor raskt et sjokk sprer seg og hvor omfattende de negative konsekvensene blir. De samfunnsøkonomiske kostnadene ved finansielle kriser kan bli svært store og langvarige, særlig dersom krisen har oppstått innenlands.

Bankenes risikobærende evne og vilje til å yte nye lån til kredittverdige kunder i nedgangstider forutsetter at bankene har tilstrekkelig egenkapital til å tåle betydelige utlånstap. Sammenlignet med ikke-finansielle foretak har banknæringen både i Norge og internasjonalt lav egenkapitalandel og høy gjeldsgrad. Erfaringer viser at mer egenkapital og mindre gjeld gjør bankene mindre risikoutsatte og bidrar til å redusere bankenes finansieringskostnader.

Over tid er det de regulatoriske kravene som opprettholder bankenes soliditet. De samlede kapitalkravene må derfor stå i forhold til den risikoen bankene står overfor. Reduserte kapitalkrav kan føre til at bankenes soliditet etter hvert svekkes. Det vil være uheldig i lys av risikoen i det finansielle systemet. Finanstilsynet mener at de norske kapitalkravene, innenfor rammen av det europeiske regelverket, bør innrettes slik at de bidrar til å opprettholde nødvendig reell soliditet i næringen.

Flere av virkemidlene i makrotilsynet er under utredning og evaluering i 2024. Finanstilsynet har nylig, som omtalt under, gitt råd til og utarbeidet utredninger for Finansdepartementet som kommer i tillegg til de vurderingene Finanstilsynet deler med Norges Bank om [motsyklisk kapitalbuffer](#) hvert kvartal.

Systemrisikobufferen

Formålet med systemrisikobufferkravet er å gjøre foretakene mer solide og robuste overfor utlånstap og andre forstyrrelser som kan oppstå som følge av strukturelle sårbarheter i økonomien, og annen systemrisiko av varig karakter. Systemrisikobufferen skal bidra til å redusere bankenes sårbarhet for systemisk risiko som ikke dekkes av andre kapitalkrav, som motsyklisk buffer og buffer for systemviktige foretak. Etter det europeiske kapitalkravsregelverket kan også systemrisikobufferkravet utformes slik at det bidrar til å redusere sårbarhet knyttet til utlån til enkeltsektorer.

Finanstilsynet har oversendt sitt [syn på innretningen av systemrisikobufferen](#) til Norges Bank, og Norges Bank har gitt [råd til Finansdepartementet](#). Etter Finanstilsynets vurdering tilsier hensynet til finansiell stabilitet og motstandskraften i det norske finansielle systemet at satsen for systemrisikobufferen på 4,5 prosent for innenlandske engasjementer videreføres på samme nivå som i dag, og at dagens modell med én generell systemrisikobuffersats opprettholdes.

Systemviktige finansforetak

Systemviktige finansforetak har særlig stor betydning for det finansielle systemet og realøkonomien. I tråd med kapitalkravsregelverket er slike foretak (banker, kredittforetak og finansieringsforetak) derfor pålagt et høyere krav til kapital enn ikke-systemviktige finansforetak. Dette reduserer sannsynligheten for at systemviktige finansforetak får økonomiske problemer, som i seg selv kan føre til alvorlige negative konsekvenser for det finansielle systemet og realøkonomien, men som også kan smitte over på andre finansforetak og slik forsterke en krise.

Finanstilsynet vurderer hvert år hvilke foretak som bør anses som systemviktige i Norge.

Finanstilsynets råd til Finansdepartementet om [systemviktige foretak for 2025](#) er at DNB Bank ASA, Kommunalbanken AS, Nordea Eiendoms kreditt AS og Sparebank 1 SR-Bank ASA fortsatt bør anses som systemviktige. DNB bør ha et særskilt bufferkrav på 2 prosent, og de andre bankene bør ha et særskilt krav på 1 prosent.

Endringer i kapitalkravsforordningen – CRR3

Finanstilsynet har på [oppdrag fra Finansdepartementet](#) utarbeidet et [høringsnotat om gjennomføring av forventede EØS-regler som svarer til endringer i kapitalkravsforordningen \(CRR\)](#). Endringene, som omtales som CRR3, inngår som en del av "bankpakken 2021", som blant annet fullfører den europeiske implementeringen av Basel III-anbefalingene. Endringene i CRR3 skal gjelde i EU fra 1. januar 2025. Finansdepartementet har som mål at endringene skal tre i kraft i Norge samtidig som i EU.

CRR3 innebærer blant annet en mer risikofølsom standardmetode for å beregne kapitalkrav for kredittrisiko, som kan gi lavere risikovekter for blant annet bolig- og næringseiendom med lav belåningsgrad. For banker som benytter IRB-metoden, innebærer CRR3 noen begrensninger i modellbruken, herunder gulv for enkelte parametere og et gulv på det samlede kapitalkravet, men også mer lempelige krav til enkeltparametere og risikovekting. Videre innfører CRR3 strengere krav til verdsettelse av fast eiendom som vil være relevante for både IRB- og standardmetoden. CRR3 vil uten bruk av nasjonale valg innebære reduksjoner i kapitalkravene for de fleste norske banker.

Finanstilsynet har, som del av arbeidet med [høringsnotatet](#), vurdert risikovektene knyttet til eksponeringer med pantesikkerhet i fast eiendom, herunder gulvene for gjennomsnittlig risikovekting av eksponeringer med pantesikkerhet i bolig- og næringseiendom for banker som benytter IRB-metoden.

Det er vesentlige sårbarheter og risiko i norsk økonomi og i eiendomsmarkedene. Det tilsier fortsatt bruk av makrotilsynsvirkemidler og at det nasjonale handlingsrommet bør benyttes for å bidra til nødvendig soliditet i det norske banksystemet. Finanstilsynet tilrår følgende innretning av de ulike makrotilsynsvirkemidlene:

Standardmetoden

- Risikovektene for utlån sikret med pant i boligeiendom følger hovedregelen.
- For utlån med sikkerhet i fritidseiendommer senkes grensen for belåningsgrad til 40 prosent for å kunne benytte en risikovekt på 20 prosent.
- Risikovektene for utlån med pant i inntektsgenererende næringseiendom gjøres gjeldende for all næringseiendom.

IRB-metoden

- Gjeldende LGD⁴²-gulv videreføres ikke.
- Minstekrav til gjennomsnittlige risikovekter for utlån med pant i bolig settes til 25 prosent.
- Minstekrav til gjennomsnittlige risikovekter for utlån med pant i næringseiendom settes til 45 prosent.

Det er usikkert om gjennomføringen av CRR3 med foreslått bruk av nasjonalt handlingsrom vil styrke eller svekke norske bankers samlede kapitaldekning. Forslaget innebærer større likhet i kapitalkravene mellom banker som følger henholdsvis standardmetoden og IRB-metoden. Gjennom prinsippene om resiprositet kan kravene også gjøres gjeldende for utenlandske aktører som opererer i det norske markedet.

Utlånsforskriften

Utlånsforskriften skal bidra til finansiell stabilitet ved å stille krav til finansforetakenes utlånspraksis for å forebygge finansiell sårbarhet i husholdninger og finansforetak. Gjeldende forskrift utløper 31. desember 2024. Finanstilsynet skal innen 23. august 2024 [gi råd til Finansdepartementet](#) om innretningen av utlånsforskriften etter årsskiftet.

⁴² Tap gitt mislighold

Finanstilsynet

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00
post@finansstilsynet.no
finansstilsynet.no

